

Omstilling: Gulerod og pisk

- skal styre universiteterne i den retning, som VK-regeringen ønsker

Regeringen står fast på, at der skal spares 5-7-9 procent på universiteterne i de kommende år (2003-05). Noget af besparelsen (3 pct.) tilbageføres til de besparede områder under Undervisningsministeriet, Videnskabsministeriet og Kulturministeriet.

Men samtidig oprettes en **omstillingspulje**, som skal bruges til at styre universiteterne i den retning, som regeringen ønsker. Det betyder formentlig, at omstillingspuljen primært vil komme naturvidenskab og teknik til gode, at den skal give erhvervslivet større indflydelse, at den skal være et middel til at lokke eller tvinge universiteterne til at indføre bestyrelser med eksternt flertal m.m.

Sander: Fornylse og stabilitet

Omstillingspuljen er meldt ud i forbindelse med et ændringsforslag til finansloven.

Videnskabsminister Helge Sander udlægger politikken om tilbageføring og omstillingspulje sådan i en pressemeddelelse: "Regeringen har lyttet til ønskerne fra universiteter og andre uddannelsesinstitutioner. Uddannelserne og universiteterne sikres dermed både fornyelse og stabilitet. Og med både tilbageføring og en omstilling forbliver pengene i sektoren".

Rektorkollegiets formand Henrik Toft Jensen formulerer det på en lidt anden måde: "Vi kan fortsat ikke forstå, at regeringen vil spare på uddannelser og forskning. Men når det er sagt, så må universiteterne da udtrykke lettelse over, at budgetterne skæres med 2 procent i stedet for 5 procent. Vi er samtidig tilfredse med, at Videnskabsministeren melder ud nu, så vi allerede nu kan indrette vores aktiviteter efter budgetterne".

Stærkt styringsredskab

Om tre år er der 500 mio. kroner i omstillingspuljen, som dermed bliver et stærkt styringsredskab.

Midlerne opstår ved *at pulje* 2-4-6 procent af universiteternes budgetter i de kommende år. Puljen bliver på 161 mio. kr. (2003), 333 mio. (2004) og 495 mio. (2005). Puljen skal bruges til at gennemføre regeringens planer om omstillings- og udviklingsprojekter, som vil følge af regeringens senere udspil om bedre uddannelser, ny forskningspolitik og en reform af universitetsledelsen m.m.

Departementschef Leo Bjørnskov medgiver, at regeringen får et stærkt styringsinstrument over for universiteterne. Puljen kan selektivt uddeles til særlige områder, som regeringen ønsker at fremme. Der kan også uddeles belønning for bestemte indsatser.

Men der foreligger endnu ikke planer for, hvordan omstillingspuljen skal fordeles: Om det skal ske efter objektive kriterier (fx ved opfyldelse af udviklingskontrakt), efter ansøgning eller simpelthen efter politisk-administrativ beslutning, fortæller Bjørnskov:

"Af regeringsgrundlaget fremgår, at regeringen ønsker en række processer sat i gang på området: Bedre uddannelser, fremme af naturvidenskab og teknik, reorganisering af sektorforskningen, opfølgning af Forskningskommissionens betænkning herunder en ændring af universiteternes organisering m.m."

Planerne vil konkretisere sig i løbet af efteråret, idet relevante love om sektorforskningens organisering, universiteternes styrelse m.m. skal revideres i næste folketingsamling (2002-03).

jo

Se side 7 - 9...

Ekspertter og medier 3-5
Ekspertter har fået en mere fremtrædende rolle i medierne i de senest 30-40 år, men der er ikke tendenser til 'ekspert-liggørelse'

Venstre: Forandring fryder 6
- siger partiets forskningsordfører i
INTERVIEW

Lyntjek af sektorforskningen 10-11
Er der en masterplan, spørger Sektorforskningens Direktørkollegium, SEDIRK

Lomborg anmeldt for fup 12
Han har forvredet andres forskning, lyder klagen til Uredelighedsudvalget

Bevis: Basismidler falder 14
- indrømmer regeringen i svar til Folketinget

Norge: Mislykket etrædsstruktur 16
Samlingen af alle forskningsråd i et centralt råd gik op i magtkampe og chauvinisme, fortæller evaluering

Forsvundne danskere 20
Efterlysning: Hvor er han? Vi ved det ikke. Kun fremtiden vil vise, om eftersøgningen gælder en fiktion, et spøgelse eller om han en dag vil materialisere sig

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt IDA's undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter.

Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
(ansv.hav. for dette nummer)
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)
Journalist Mogens Tanggaard
(mt@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 10 gange om året.
Bladet udkommer den første uge i hver måned.

Næste deadline: 19. marts 2002

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

Magistrenes Arbejdsløshedskasse
tlf. 39 15 39 15

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
tlf. 33 95 97 00

AAK – Akademikernes A-kasse
Nørre Voldgade 29
1358 Kbh. K
tlf. 33 95 03 95

Oplag: 8.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af lektor **LEIF SØNDERGAARD**,
fmd. f. DM's universitetslærere i ULAB

Universiteterne blev reddet - men hvorfor egentlig?

Finansloven for 2002 har der været omgærdet af særlig dramatik for universitetsområdet. Først blev der dekretet ekstra besparelser dernæst blev universitetsbesparelserne i en sen natteime taget af bordet i et politisk forlig med Dansk Folkeparti. Efter lidt forvirring blev det klart, at det kun var en halv redning; regeringens grove *plov* var godt nok kørt i garage, mens den forrige regerings *lyserøde grønthøster* fik fortsat lov til tage vækstskuddene.

Tilbage står en undrende universitetsbefolkning og spørger, hvad der egentlig foregik i det kaotiske slutspil: Hvorfor blev universiteterne egentlig reddet? Hvad var den politiske prioritering og begrundelse?

Svaret er desværre, at der tilsyneladende ingen dybere overvejelser foregik! I hver fald har hverken regeringen eller Dansk Folkeparti givet en begrundelse, som tyder på en dybere analyse af universiteternes økonomiske problemer, af undervisningens status eller af universiteternes rolle i samfundet.

Man kan frygte, at det betyder at den nuværende regering vil følge den forriges politik, der kun inddebar løs teoretisk snak om universiteterne, fulgt op af bevidstløse besparelser og en politik, der gjorde universiteterne til politisk kastebold i regeringens interne problem-løsninger. Og ikke en politik, der var baseret på grundige analyser og overvejelser over universitetsforskning og -undervisnings rolle i samfundet med deraf følgende langsigtede prioritering.

Det har ellers ikke skortet på universitetspolitiske emner i den offentlige debat i den senere tid; bare tænk på universitetsledelse, finansiering af forskningen og undervisningen samt universiteternes relationer til industrien. Alle disse emner har afledt en kraftig - men udifferentieret - kritik, som universiteterne har haft svært ved at forholde sig til, som politikerne slet ikke har forholdt sig til og som derfor har efterladt universitetsansatte dybt frustrerede. Specielt da kritikken ofte er gået i modsatte retninger.

Vi har det ønske til den nye regering, at den vil give universiteterne nogle klare mål og rammer, som er konsekvente, langsigtede og hvor der er sammenhæng mellem krav og økonomi. Disse mål og rammer skal være baseret på grundige politiske overvejelser og prioriteringer. Vi må vide,

- hvordan regeringen prioriterer indenfor universitetssektoren,

- hvordan balancen skal være mellem anvendt forskning og grundforskning,

- hvilke forskningsfelter politikerne vil støtte over en 5-årig periode samt

- hvordan man ønsker undervisningen tilpasset til masseundervisning.

Udgangspunktet kan passende være økonomien: hvor mange penge vil regeringen afsætte til universitetssektoren de næste 5-10 år. Med det udgangspunkt kan man bestemme, hvor mange universitetskandidater og ph.d'er, man vil have, hvilke forskningsfelter ønsker man, hvor meget grundforskning og hvor meget anvendt forskning m.m.

Dernæst kunne man i samråd med universiteterne diskutere hvilken kvalitet af forskning og undervisning, man kan forvente med den økonomi, der er afsat. Og i den sammenhæng om antallet af universiteter er det rette og om arbejdsdelingen mellem de nuværende universiteter er den optimale i forhold til målene.

Med klare udmeldte politiske mål for økonomi, kvantitet og kvalitet inden for universitetssektoren vil den offentlige debat om universiteternes rolle i samfundet blive meget mere kvalificeret og også tillade universiteterne at kunne deltage på deres præmisser: at debatten skal være saglig og baseret på klare præmisser og analyser.

Hvis både regering og universiteter kender mål og rammer, vil det være muligt **kvalificeret** at diskutere f. eks. universitetsledelse ud fra synspunkter om, hvad den nuværende ledelsesform kan og hvad den ikke kan, hvad er godt hvad er dårligt i forhold til de formål og ressourcer der er politisk bestemte og så videre.

En sådan **kvalificeret baggrund** vil gøre det muligt at vende den nuværende negative tilgang og debat, hvor uspecificerede nye krav hagler ned over en stadig mere økonomisk trængt universitetssektor.

Regeringen har allerede igangsat en kulegravning af sektorforskningsområdet. Man kan håbe, at det er udspillet til en positiv analyse i *forskningens tjeneste* og ikke oplægget til en nedsparring og til uigennemskuelige politisk-administrative ommøbleringer. På samme måde kan vi håbe på, at regeringen allerede nu starter en proces for universiteterne, hvor man giver sig tid til seriøse analyser og debatter om forskningens og universiteternes vilkår under næste års finanslov. Vi stiller os gerne til rådighed i en sådan konstruktiv proces.

Ekspert eller privatperson

En rapport om mediernes brug af eksperter anklager enkelte forskere for at misbruge deres faglige autoritet, når de præsenterer sig

EKSPERTER

"Det er misbrug af ekspertautoriteten, hvis man misbruger sin titel eller faglighed i en offentlig sammenhæng. Hvis kendetegnet for eksperter er, at de kombinerer høj faglig ekspertise med personlig og politisk uafhængighed, er det alvorligt, hvis der skabes et billede af forskere som politiserende og manipulerende. Hvis disse grænser overskrides kan forskere eller eksperter få et dårligt renommé...", siger **prof. Peter Munk Christiansen**. Han er med i den forskergruppe under Magtudredningen, som netop har udgivet en rapport om brugen af eksperter i medierne.

Rapporten fortæller, at brugen af eksperter er tredoblet i perioden 1961-91. Desuden har ekspertbegrebet har ændret sig. Tidligere brugte medierne den klassiske videnskabsmand som ekspert, fx en fysiker der forklarede om russernes opsendelse af sputnikker. I halvfemserne er det typisk en samfundsvidenskabsmand, som fortolker eller udlægger lovforslag eller begivenheder.

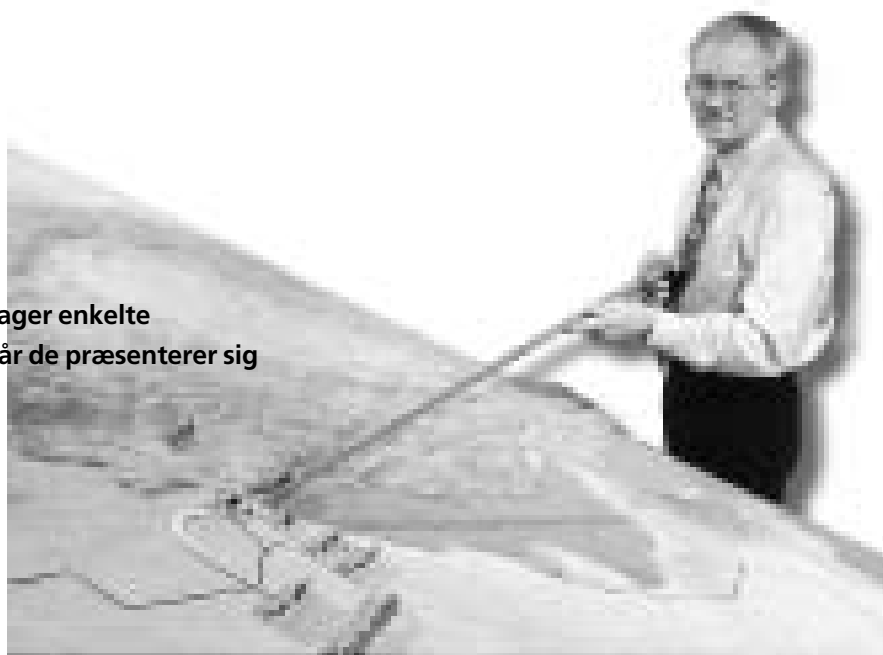
"Samfundsforskerne har fået en rolle i offentligheden, hvor de kommenterer på et meget bredt felt og derfor relativt ofte trænger igennem. Offentligheden har samtidig ændret sig, den er blevet mere refleksiv på langt bredere samfunds- og politik-emner end tidligere", forklarer politologiprofessoren fra Aalborg.

Ekspert eller privatperson

Det er imidlertid problematisk, når nogle "eksperter" ikke alene med kommenterer på deres faglighed, men gør det langt ud over deres snævre faglige kompetence, konstaterer ekspert-rapporten i et af de mere kontroversielle afsnit.

Ekspertrapporten nævner ingen navne, men er de problematiske tilfælde for eksempel, når *juraprofessor Ole Krarup eller DTU-professor Niels I. Meyer udtaler sig om EU, når juraprofessor Stig Jørgensen udbreder sine meninger om etik og moral, når historie-professorerne Niels Thomsen eller Bent Jensen skoser venstrefløjen osv.?*

"Eksperter har naturligvis ret til at have personlige meninger som privatpersoner. Det er imidlertid problematisk, når de optræder med titel og ansættelsessted i rent politiske udtalelser, for så trækkes på en autoritet, som er deres politiske synspunkter uvedkommende. Så ja, det er problematisk, når Niels I. Meyer fra Juni-bevægelsen optræder med sin professortitel, når han udtaler sig om EU, for de ting har jo åbenlyst intet med hinanden at gøre. Det er da også problematisk, når nogle af de andre optræder med åbenlyse personlige politiske kommentarer, hvor man kan spørge, hvad det har med deres titel og faglighed at gøre", forklarer Munk Christiansen. Han henviser samtidig til det modsatte eksempel, når politologen Jørgen

Her ses en ekspert, som gjorde politisk karriere på sin optræden: Svend Bergstein var TV-ekspert under golfkrigen i 1992 og fik senere en kortvarig karriere som forskningsminister

Grønnegaard Christensen i Politiken optræder som 'politisk kommentator', men vel at mærke uden professortitel.

Magtudredningsrapporten konstaterer, at der er behov for en debat om relationerne mellem eksperter/forskere og medierne/journalisterne.

"Jeg har bemærket, at Journalistforbundets formand ikke mener, at journalister har problemer i omgangen med eksperter! Vores rapport peger dog på, at der er problematiske grænseområder, som såvel eksperter som journalister bør være meget mere opmærksomme på ..."

jo

Formidling giver status

Det indgår i dag ikke som en pligt - i universitetsansattes stillingsbeskrivelse, at de skal formidle, men hvad motiverer dem så til at optræde i offentligheden?

Forskellige udenlandske undersøgelser fortæller, at motiverne er, at eksperterne i stigende grad er blevet opmærksomme på den offentlige synligheds instrumentelle værdi, dvs. at medieeksponeringen kan bruges som middel til at opnå eftertragtede fordele. Fordelene kan tilfalde forskerens institution, som får status og legitimitet. Forskning betragtes ikke længere som en værdi i sig selv; den skal kunne begrunde sin **nytteværdi**. Og en demonstration af nytteværdien er, hvis medarbejderne konstant er i medierne - enten ved at formidle egen forskning, ved at kommentere andres eller ved at kommentere dagens begivenheder.

Medieeksponeringen kan også give den enkelte forsker social prestige - dog ikke nødvendigvis blandt fagfæller, for hvem eksponering uden klart fagligt grundlag nærmest kan virke diskvalificerende, konstaterer ekspertrapporten.

Forskerne kan dog også have økonomiske motiver, idet Matthæus-effekten giver enkelte forskere mulighed for biindtægter: Er man først kendt i medierne bliver man tilbudt at holde foredrag, at virke som konsulent, eller at indtræde i bestyrelser osv. - som alt sammen honoreres efter, hvor kendt man er i medierne.

Ekspert i aviserne 1961-2001

Undersøgelsens registrering af eksperter gælder alle artikler i Berlingske Tidende, Politiken og Jyllands-Posten i perioden 15. januar til 14. februar for årene 1961, 1971, 1981, 1991 og 2001. (TV indgår ikke).

I den samme tidsperiode er antallet af forskere på universiteter m.m. vokset fra ca. 2400 i 1970 til 9641 i 2001. Eksperterne omfatter personer, som besidder faglig ekspertise og arbejder under institutionel uafhængighed, dvs. universitets- og sektorforskningsansatte samt fra forskningslignende institutioner.

Rapporten fortæller, at i 60'erne var forskere fra natur- og teknisk videnskab de hyppigste gæster i medierne, mens det i halvfemserne i høj grad var samfundsforskerne, som havde erobret scenen. Mens natur, teknik og jordbrug stod for 40 pct. af ekspertudtalelserne i 1961 så står samfundsvidenskaberne for 45 pct. 2001. De har byttet roller.

Knap hver anden ekspertudtalelse kommer i dag fra samfundsvidenskab, og eksperterne er ligeligt fordelt mellem jurister, økonomer, politologer og andre (sociologi, antropologi m.fl.). Også her er der sket en stor ændring, hvor de mere faktuelle videnskaber, jura og økonomi, var alene om ekspertudtalelserne i 1961.

"Samfundsforskerne har fået en rolle i offentligheden, hvor de kommenterer på et meget bredt felt og derfor relativt ofte trænger igennem. Offentligheden har samtidig ændret sig, den er blevet mere refleksiv på langt bredere samfunds- og politik-emner end tidligere", forklarer prof. Peter Munk Christiansen. "Det betyder ikke, at offentlighedens interesse i naturvidenskab er blevet mindre, tværtimod har nogle aviser - fx Berlingske - oprettet et ugentligt tillæg med videnskabsformidling. Men i det daglige dominerer samfundsvidenskaberne".

Humanisterne er den mindst citerede gruppe med kun 13 pct.

Ingen ekspert-liggørelse

Tre gange så mange "eksperter" optrådte i avisartikler i 2001 i forhold til i 60'erne. Det er derfor ikke rigtigt, når nogle påstår, at forskere holder sig tilbage fra de mere ophedede politiske konflikter, konstaterer en rapport fra Magtudredningen, som ikke ser farlige tendenser til, at eksperter erobrer dagsordenen fra politikere eller befolkning

EKSPERTER

World Trade Center den 11. september var en verdenshistorisk begivenhed, som sendte alskens eksperter på banen: Militær-, terror-, religions-, brand-, bygnings- og mellemøst-eksperter for at nævne nogle. Og nok så vi flere eksperter end normalt i de dage, men dækningen udtrykker meget godt en bevægelse i medierne:

Antallet af eksperter, som optræder i medierne, er syvdoblet i løbet af 40 år. Brugen af forskere er særligt accelereret i 1990'erne. Korrigeres der for, at aviserne med årene er blevet mere omfangsrige, er der tale om en tredobling af antallet af forskere. Desuden har ekspertbegrebet [joel]ændret sig. Tidligere brugte medierne den klassiske videnskabsmand som ekspert, fx en fysiker der forklarede om russernes opsendelse af sputnikker. I 90'erne er det typisk en samfundsvidenskabsmand, som fortolker eller udlægger lovforslag eller begivenheder.

Sådan lyder nogle af konstateringerne på godt og ondt i en rapport fra Magtudredningen. Nogle vil sige, at eksperter kvalificerer debatten, andre at de erobrer dagsordenen.

Ekspert-liggjort

Langt flere nyheder i dag har en eksplicit politisk vinkel og formidlingen er blevet "ekspert-liggjort": Journalisten forsøger ofte at underbygge sin historie ved at inddrage en eller flere såkaldte "eksperter", gerne samfundsvidenskabelige forskere, der måske, måske ikke, har kompetencer, der er sagsrelevante.

Måden at lave journalistik på har ændret efterspørgslen efter ekspert-udsagn. Hvor forskere tidligere blev brugt til at formidle enten deres egen eller andres forskning, så bliver de i dag brugt langt bredere til at kommentere døgnets begivenheder, hvad enten det gælder en Gallupundersøgelse, et lovforslag eller en international konflikt.

Anvendelsen af eksperter bør debatteres, bl.a. hvordan man bedst kan regulere relationerne mellem forskere og journalister, mellem eksperter og medier, lyder hovedkonklusionen.

Elfenbenstårnet er væltet

Forskerrollen er ændret, konstaterer rapporten: Elfenbenstårnet er væltet. Alle slags forskere - men specielt de samfundsvidenskabelige - optræder i dag i stort omfang i både aviser og TV. Mens forskere i 60'erne kun blev inddraget i ganske særlige tilfælde, når deres ekspertise var relevant (og det var mest fra de naturvidenskabelige og tekniske fag) er

antallet siden og især op gennem 90'erne vokset voldsomt, især fra samfundsvidenskaberne. Samtidig er der sket en ændring i, hvad forskere udtaler sig om.

Rapportens forfattere kan ikke genkende kritik af forskere for at holde sig tilbage fra de mere ophedede politiske konflikter, tværtimod. Forskere deltager mere end nogensinde i den offentlige debat - om stort set alle emner.

"Myten om virkelighedsforskrækkede forskere i elfenbenstårne holder ikke stik. Forskerne i dag accepterer som en del af deres arbejde at fodre journalisterne med kommentarer og meninger. Det hører ikke længere med til den autoriserede forskerrolle at holde sig fornemt på afstand af hverdagens politiske slåskampe. Tværtimod blander forskerne sig med stor fornøjelse i allehånde politiske konflikter, og de gør det langt ud over deres snævre faglige kompetence", fortæller Magtudredningens pressemeddelelse om ekspert-rapporten.

Rapporten tilbageviser kritik af forskere og eksperter for at være berøringsangste, dvs. at holde sig borte fra de mere ophedede politiske konflikter, fx vedr. indvandrerspørgsmål af angst for at blive misbrugt af politiske partier. Rapporten fortæller, hvor ofte forskere optræder, men går ikke nærmere ind på, **hvad forskerne siger:**

"Det er rigtigt, at rapporten ikke har lavet en indholdsmæssig gennemgang, men registreret ekspertens emne: egen forskning, andres forskning, anden viden, politiske beslutninger, andre begivenheder. Og her viser der sig en bevægelse væk fra forskningens egen verden til at kommentere på bredere begivenheder. Det fører os til at konkludere, at elfenbenstårnet er faldet", fortæller **prof. Peter Munk Christiansen** fra forskergruppen bag rapporten. Han understreger, at der er tale om en empirisk baseret undersøgelse, der bør følges op af nærmere indholdsanalyser.

Rapporten går implicit ud fra, at forskerverdenen - *forskerne* - er blevet mere aktiv. Rapporten fortæller ikke, om det blot er enkelte forskere, som præger mediebilledet:

"Der er påviseligt flere forskere, som udtaler sig i dag end tidligere. Rapporten pudser således ikke forskerverdenens glorie, men spiller op mod påstande om, at forskerverdenen er en lukket verden.

Men - uden at vi har data på det - er det givetvis rigtigt, at det i nogen grad er de samme forskere, som optræder igen og igen. Der er noget Matthæus-effekt over det, når journalister ringer til de samme".

Ekspertens rolle:

Medspillere eller modspillere

Rapporten går ud fra, at eksperten ideelt set indtager en bestemt rolle som den kritisk oplysende, der kan berige offentligheden: "*Forskeren kan bidrage til at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt i en kompliceret medievirkelighed. Når det politiske spils interessenter bringer viden som fremhæver forhold, der er i afsenderens interesse, til torvs, kan den uafhængige forsker bidrage med at skabe klarhed over, hvad der er rigtigt og forkert*".

Rapportens bløde konklusion er, at eksperterne har fået en større synlighed og i højere grad end tidligere opfattes som **centrale medspillere** i den moderne samfund.

Med medspiller menes i forhold til pressen, at eksperter spiller en aktiv rolle i formidlingen af en række emner. Offentligheden er åbnet for en bredere formidling: I 1961 var der fx ingen samfundsforskere, der udtalte sig om overenskomstforhandlinger, mens mange gjorde det i 2001.

Rapporten spørger ikke, om eksperter er modspillere?

"Medieforskeren Charlotte Wien påstår jo, at journalister spiller med i den forstand, at nogle journalister bruger dem til at bekræfte deres egen vinkling. Den modsatte - at eksperterne bruges til at indtage kritiske roller eller til at modsige magthavere - er utrolig svær at registrere, og rapporten har ikke forsøgt", siger Munk Christiansen.

Rapporten kommer således heller ikke ind på, om ekspertrollen eller journalistrollen optræder *kritisk* og dermed overskrider en almen *konsensus* ved at sætte spørgsmål ved magthavere: politikerne, beslutningstagerne, medielederne eller andre forskere.

"Ideelt set er det ekspertens rolle at bidrage med en uafhængig analyse, og hvis den faglige overbevisning byder det, at tale Magten imod. Rapporten præsenterer ikke nærmere fakta om eksperternes kritiske rolle - den selvrefleksion mangler i det hele taget i forskerverdenen, som i forbavsende grad er kendetegnet ved fraværet af en debat om forskernes rolle i samfundet og i offentligheden", siger Munk Christiansen, der håber på, at rapporten kan sætte en sådan debat og selvrefleksion i gang.

Demokratisk problem:

Ekspert med for megen magt

Forskeren er med sin særlige indsigt med til at højne den offentlige viden og diskussion. Stigende inddragelse af eksper-

ter kan derfor være en positiv udvikling. Men der er også farer forbundet med det. Ekspert-rapporten spørger, om eksperterne hermed har fået mere magt - og eventuelt for megen magt. Er der demokratiske problemer ved, at almene politiske spørgsmål bliver "videnskabeliggjort"?

Viden styrker den politiske og offentlige samtales kvalitet. Men grænsen mellem positiv viden om en sags rette forhold og så de politiske konsekvenser heraf kan være svær at drage. Det er ødelæggende for den politiske debat, hvis forskerne bruges til at ekspertlig-gøre politiske spørgsmål, dvs. skabe det indtryk, at værdi- og interessekonflikter kan afgøres på grundlag af særlig faglig indsigt.

Der kan også ske en fremmedgørelse af befolkningen, fordi eksperterne monopoliserer offentligheden med "mandarinsprog", som kun deles af nogle få indviede, nemlig beslutningstagere, politikere, medier, forskere og øvrige professionelle.

Det kan fremme oplevelsen af, at det er sager for de få, som den brede befolkning

ikke er kvalificeret til at deltage i, hvor den politiske stillingtagen til fx narko, børn, kost, udlændinge o.s.v. ikke beror på ekspertviden.

De entydigt negative scenarier tror rapportens forfattere dog så ikke på, fordi der er mange andre institutioner - Folketinget, interesseorganisationer osv. - som også agerer i en åben offentlighed.

Fælles kodeks for journalister og eksperter

Der er brug for eksperter til at kvalificere den offentlige debat. Men både forskerne og medierne bør begrænse brugen af eksperter til de områder, hvor der vitterlig er brug for ekspertens viden.

"Vi er i øjeblikket i den besynderlige situation, at medierne klager over, at de statsansatte forskere ikke er tilstrækkelig villige til at stille op, forskerne klager over, at de bliver forfulgt af grådige journalister, som spolerer deres arbejds- og privatliv og forvrænger deres udtalelser, mens ledende politikere kritiserer forskerne for at blande sig i spørgsmål, som ikke kommer dem ved", lyder kon-

klusionen i rapporten. Der er brug for en debat om relationerne mellem forskere og medierne, men rapportens forfattere har dog ikke villet gå så langt som til at efterlyse en fælles kodeks, siger Munk Christiansen:

"Der er behov for en debat om såvel eksperters som mediernes og journalisternes roller i forhold til hinanden. Hvilke roller optræder vi i og er det hensigtsmæssigt? I den forstand er kan man sige, at der er behov for en kodeks, nogle fælles normer, forestillinger og grænser. Men hvordan disse nærmere kunne se ud, har vi ikke gjort os overvejelser om. Vi har blot påpeget nogle problematiske grænseområder ..."

jø

Albæk, Munk Christensen og Togeby: Eksperter i medierne - dagspressens brug af forskere 1961-2001 (Magtudredningen 2002 - www.ps.au.dk/magtudredningen)

Wien: Journalisters brug af ekspertkilder (2001 - www.journalism.sdu.dk/chw-publica.shtml)

"Den objektive journalist

- bruger eksperter til at legitimere journalistikken eller deres egen tilgang

Brugen af den uvildige ekspert er i virkeligheden en forudsætning for, at journalisten formmæssigt kan fremstå som den neutrale og troværdige iscenesætter af et nyhedsdrama med flere aktører.

Ekspertrapporten fortæller, at en fjerdedel af forsker-artiklerne i dag annonceres med en ekspertbetegnelse i overskriften, eksempelvis: "Ekspert kritiserer Roskilde Politi". Tendensen til at legitimere en artikel med en sådan betegnelse i overskriften er mere end firedoblet alene i 1990'erne.

Før 1960 var den politiske journalistik knyttet til partier, journalistikken var refererende og konsensuspræget. Herefter kommer omnibuspressen (fx Ekstra-Bladet) og journalistikken retter sig mod modtagerne, nyhedsformidlingen blev mere nærværende og relevant ("nyhed, konflikt, relevans") ligesom et begreb som "objektiv journalistik" bliver en almen selvforståelse i journalistikken. Og her bliver "den uvildige ekspert" en vigtig brik for journalistikken.

Samspelet mellem ekspert og journalist

Eksperten bliver den neutrale autoritet, som kan levere ufarvet information om eller for-

klaringer på begivenheder. Paradoksalt nok bruges eksperter imidlertid også til at foretage vurderinger, fordi de hermed kan skærme journalisten for de værdier og konklusioner, som implicit ligger i (nyheds-) artiklen. Normen om at en artikel skal være objektiv har udviklet sig til en så grundlæggende del af den journalistiske selvforståelse, at den rutinemæssigt gennemføres som et "strategisk ritual", hvis formål er at beskytte journalister mod at have begået fejl eller for at have lavet et "partsindlæg". Journalisten rapporterer de "fakta" som tillægges autoritative kilder, fx eksperter. For på en gang at fremstå objektiv og troværdig benytter journalister eksperter til at fortolke og analysere begivenheder, som de ikke selv kan gøre uden at kompromittere deres rolle som objektiv reporter, siger den moderne medieteorier (fx Steele 1995)

Ikke større pluralitet i offentligheden

Ekspertrapporten bidrager med en indirekte bevisførelse for, at eksperterne legitimerer journalistikken.

"Vi havde en stærk forventning om, at den større inddragelse af eksperter også betød en

større pluralitet, dvs. at med flere artikler med eksperter også betød at flere forskere i samme artikel kommenterede det samme emne. Men det overrasker os, at der ikke er kommer flere artikler, hvor der optræder mere end én forsker. Intet tyder således på, at aviserne i stigende grad præsenterer deres læsere for alternative videnskabelige tolkninger af de daglige nyheder. Det er med til at bekræfte indtrykket af, at journalistikken bruger eksperterne til at legitimere artiklen".

Undersøgelsen går ikke ind i en indholds-mæssig undersøgelse af, hvad samfunds-eksperterne siger eller udtaler sig om. Den kan derfor heller ikke bekræfte en påstand om, at eksperterne udnyttes af journalisterne til modsigelse (kontradiktion) og dermed til at lave konfliktjournalistik?

"Vi har kun registreret artiklernes indhold efter emne, men ikke gået nærmere ind i indholdet: Om eksperter bruges til modsigelse, til bekræftelse eller afkræftelse. Så derfor kan vi ikke sige noget nærmere om journalisternes arbejdsform eller om de budskaber, som formidles".

jø

Gulerødder, effektivisering og konkurrence

Pengene til universiteterne næste år skal skaffes via selveje, besparelser, sektorforskningen og UMTS-midler, siger Venstre

OMSTILLING

Det lignede et blodbad af dimensioner, da VK-regeringen fremlagde sine finansieringsforslag for universiteterne - eller måske rettere: finansieringsafslag - i dens udspil til Finanslov for 2002. Det gik dog ikke så galt. Dansk Folkeparti reddede ikke alene universiteterne, men også Venstres ære. Hvis finansminister **Thor Pedersen** havde fået magt, som han havde agt, måtte det have givet røde ører hos i hvert fald én i Venstre, nemlig partiets forskningspolitiske ordfører **Hanne Severinsen**.

"Danmarks Forskningsråd har påvist, at Finansloven mangler én milliard, hvis vi bare skal op på 1999-niveau. Den gamle regerings Finanslov var en fremskrivning af den elendige udvikling"
Hanne Severinsen, november 2001

"Det var mig ikke ukært, at Dansk Folkeparti reddede universiteternes økonomi på målstregen," siger hun diplomatisk i dette interview til FORSKERforum. "Sådan som det landede, var det meget fornuftigt. Nu er vi i gang med forhandlinger om UMTS-midlerne (Universal Mobil Telephone System, red.), som gerne skulle give noget mere luft til forskningen og et perspektiv, der rækker længere end blot ét år frem i tiden."

Selveje er vejen

Danmarks Forskningsråd har blandt mange andre flere gange sagt, at forskningen skal have tilført i omegnen af en mia. kr. for at være på et rimeligt niveau. Er du og Venstre enig i det synspunkt?

"I år ligger det fast, at forskningen skal tilføres 400 mio. kr. ekstra. Det forhandler vi om i øjeblikket. Derudover er Danmarks Forskningsråd i gang med at kortlægge sektorforskningen med henblik på at overføre midler derfra til universiteterne, som derfor i fremtiden vil få tilbud flere opgaver. Besparelser og effektiviseringer i hele sektoren vil også frigøre midler. Det kunne fx være en mere enkel struktur for Forskningsrådene og en mindre bureaukratisk administration på universiteterne. En selvejemodel à la DTU for de øvrige universiteter kan måske frigøre nogle penge." Endelig kommer der

et særligt fradrag for penge, som investeres i universiteterne, hvis der er tale om projekter godkendt af Forskningsrådene.

Så det er bl.a. via en selvejemodel, at der skal skaffes flere penge til universiteternes slunkne kasser?

"Vi ser meget gerne, at principperne med selveje, udviklingskontrakter og professionelle ledelser vinder indpas på alle universiteter, men ikke sådan at DTU-modellen behøver at være den eneste saliggørende. Ministeren (Helge Sander, red.) er lige nu i gang med en runde til alle universiteterne. Derefter går vi ud fra, at universiteterne selv kommer med et udspil til selveje og eksterne i bestyrelserne.

Forandring fryder

Vil universiteterne blive ramt af effektiviseringskrav på undervisningen?

"Nej. Ganske vist er der skrevet besparelser ind også på undervisningen for det kommende år, men samtidig er et tilsvarende beløb sikret sektoren. Og taxametrene vil ikke blive rørt."

Du siger "et tilsvarende beløb". Får universiteterne pengene pr. automatik eller skal der konkurreres om dem?

"Det kan man godt sige, for hvis man rent faktisk bliver effektivere, så er de sparede penge ens egne, og så kan det jo være, at der kommer nogle penge oveni. Der skal være en konkurrence om midlerne, en slags gulerod. Al ting bliver ikke, som det har været, men det kan være det bliver sjovere med nye udfordringer og nye opgaver. Der, hvor man forstår at gribe udfordringen, bliver det spændende."

Andre succeskriterier

Tager jeg fejl, hvis jeg siger, at pengene ikke i særlig grad vil tilflyde de humanistiske og samfundsvidenskabelige fag?

"Vi må vænne os til at se lidt mere usentimentalt på, hvad det omgivende samfund kan forvente sig af universiteterne og deres kandidater. Har vi råd til, at nogen først læser fx egyptologi for derefter at måtte omskoles for at komme i arbejde? Er det rigtigt, at risikoen for at blive arbejdsløs er større, efter man læst på universitetet, end før man startede? Humaniora og samfundsvidenskab fik

lov at blomstre voldsomt under den tidligere regering. Det er lidt ærgerligt, at nogle af de måske dygtigste unge mennesker bliver 30, før de finder et job, hvis de som naturvidenskabelige/tekniske kandidater som 25-årig allerede kunne have været i gang med en stor international karriere. Spørgsmålet er, om vi har de rigtige succeskriterier for universiteterne. Skulle et af dem være, om de færdige kandidater kan bruges til noget?

Er nøglen til penge kassen at være erhvervsrettet?

"Man skal se på, om der kommer kvalitet ud af forskningen. Al god international grundforskning kommer der jo noget ud af. Vi skal blive bedre til at lægge gulddæg og sætte fokus på de store potentialer. Der vil være mere fokus på det, der har potentialer til at kaste noget af sig, end på humaniora".

Nye tider for sektorforskningen

Så er der sektorforskningen. Det er jo Venstres gamle kongstanke at nedlægge den. Er I i gang med det nu?

"Vi synes, det er et problem, at der kan rejses mistanke om, at forskning og rådgivning er for tæt på en minister. Så at sige ikke uafhængig. Hvem skal fx finde ud af, om Vandmiljøplan 2 virker? Skål det være en sektorforskningsinstitution? Kunne det være Landbohøjskolen? Eller kunne opgaven sendes i udbud? Den kunne også løses i et samspil mellem forskellige institutioner. Og så synes vi, det er ærgerligt, at nogle af vores bedste hoveder på forskningsområdet (i sektorforskningen, red.) ikke bidrager til undervisning og uddannelse af kommende forskere. OK, de uddanner da nogle ph.d.'er, men forskning og undervisning bør følges bedre ad."

Så væk med sektorforskningen?

"Nej, ikke absolut. Men man kunne forestille sig, at den blev samlet under de relevante universiteter."

Plan: Omstilling

Regeringen forbereder en radikal omstilling af universitetssektoren. FORSKERforum prøver over de næste sider at pejle, hvad der prioriteres og hvad der ikke prioriteres over de næste 3-4 år. Nogle vil kalde det en nødvendig rystetur, andre en selektiv massakre.

Knap har lettelsen over, at besparelserne på universiteterne i 2002 ikke blev værre fortaget sig, før bekymringen over de efterfølgende finansår 2003-05 melder sig.

Regeringen fastholder nemlig de udmeldte besparelser (i budgetoverslagsårene). Godt nok føres nogle af pengene tilbage igen. Men regeringen skærer samtidig 2-4-6 procent af universiteternes budgetter for at oprette en **omstillingspulje**. Puljen bliver på 161 mio. kr. (2003), 333 mio. (2004) og 495 mio. (2005). Puljen skal bruges til at gennemføre regeringens planer om omstillings- og udviklingsprojekter, som vil følge af regeringens senere udspil om bedre uddannelser, ny forskningspolitik og en reform af universitetsledelsen m.m.

Hermed har regeringen taget det første skridt mod det, der kan blive en radikal omstilling af universitetssektoren.

FORSKERforum har talt med universitetskyndige kilder, der giver deres *relativt enslydende* - gæt på sandsynlige indsatser og prioriteringer. Kilderne understreger, at deres forudsigelser alene er baseret på fortolkninger af de signaler, som hidtil er kommet fra regeringen og partierne bag, *Venstre og Konservative*. Ingen kender nemlig noget til skjulte "masterplaner".

Grønthøsteren afløses af målrettede prioriteringer

Den danske universitetspolitik har hidtil groft sagt været funderet på et ønske om at opretholde en bred faglig vifte og beredskab. Bevillinger har således været spredt bredt ud som en gødningsspreder, selv om der er blevet tyndet ud i gødningsmængden siden 1998.

Der blev således sparet på universiteterne og forskningen under SR-regeringens sidste regeringsår. Og den grønthøster fik en ekstra tak, da VK-regeringen spillede ud med sit finanslovsforslag i slutningen af januar:

"Regnearket og grønthøsteren var dels en strategi, som skulle køres ud over alle statslige områder minus hæren og politiet. Det er en operationel måde at spare på. Og finanslovsforløbet - hvor Dansk Folkeparti lugtede, at det var politisk-strategisk uholdbart at spare på universiteterne - viste, at regeringens top ikke rigtig vidste, hvad de havde at gøre med", siger mange kilder samstemmende, og nogle tilføjer lidt syrligt: "Og regeringen ved det fortsat ikke ..."

Finansministeren måtte trække i land, og Videnskabsministeren fik lov til at kalde 2001 "*et mellemår*" og melde ud, at regeringen i forbindelse med forslag om

nyorganisering af såvel universiteter som sektorforskning vil revurdere budgetterne for de kommende år.

En kalder det et paradigmeskifte i forskningspolitikken:

"Dette finanslovsforløb - hvor regeringen først sendte grønthøsteren ind og dernæst trak den tilbage igen - viser, at grønthøsteren har overlevet sig selv. Den er politisk og praktisk uanvendelig på universitetsområdet. Og har regeringen lært noget af forløbet, så er det, at man må gå mere kontant ind med nålestik og prioriteringer; om nødvendigt må noget lukkes for at andet kan blive fremmet", vurderer en centralt placeret embedsmand.

Mørke skyer fra 2003

Da lettelsen over 2002-grønthøsteren havde fortaget sig, kunne universiteterne bagved se nogle sorte skyer: "Måske slap universiteterne nådigt fra dette års finanslov, idet den rene katastrofe blev afværget. Men når det er sagt, kan man også se skriften på væggen: Der venter en radikal om-organisering. Ballet er kun lige begyndt", siger en kilde med nøje kendskab til forskningsområdet.

For det første kan det være et signal om, at der ikke kan forventes flere penge til sektoren ved næste finanslov, når regeringen allerede nu melder tilbageføring og omstillingspulje ud?

For det andet har regeringen tilsyneladende ingen **masterplan** for, hvad man vil med universiteterne. Hvor lidt *fremtidssikring* der er over politikken kan ses ved, at de sløjfede besparelser på undervisningsområdet mestendels hentes fra de reserver, som var afsat til uforudsete udgifter, herunder bl.a. en merudgift hvis flere studerende gennemfører og dermed udløser et større taxameter-tilskud. Denne buffer er borte.

Hvis der ved udgangen af året skal udløses penge fra reserveerne, skal det ske gennem en tillægsbevilling. For Finansministeren betyder det et træk direkte i statskassen, et træk som han vil modsætte sig. For universiteterne og Videnskabsminister Sander betyder det, at allerede i efteråret bliver deres områder *synliggjort* og der kommer til opslidende diskussion igen. I værste fald kan Finansministeren insistere på, at universiteterne må klare sig med de penge, der er; man må altså spise af sin egen hale. Det kan udløse panikbesparelser allerede i efteråret.

Samlet tegner der sig et mørkt scenario for de universiteter, som har de udsatte områder på programmet (fx humaniora) og som vil få svært ved at opfylde succeskriterier på regeringens indsatsom-

råder (naturvidenskab og teknik). Rektorer, dekaner og institutledere kan godt begynde at udpege områder, der kan *udtyndes*.

Styringsredskab

Ved *at pulje* en voksende sum penge til omstilling over de kommende år får regeringen et stærkt styringsredskab. Universiteterne vil blive stillet over for at skulle leve op til en række succeskriterier, som regeringen endnu ikke har haft tid til at fastlægge.

"Universiteterne kan kun undgå beskæringer, hvis de indretter sig efter regeringens succeskriterier. Det er en meget behagelig situation for en minister at være i. Og med et beløb på 500 millioner kroner til omstilling i 2005 er det ikke småpenge, der opereres med. Puljen kan blive et meget radikalt - brutalt - middel", siger en kilde.

Embedsmændene - som allerede under den tidligere SR-regering bragte nogle af de elementer i spil, som den nuværende regering radikaliserer - kan se perspektivet: "Med oprettelse af omstillingspuljer får Videnskabsministeren en stærk styringsmekanisme. Der vil blive skabt lønningmekanismer, som måske - måske ikke - nødvendigvis vil være suverænt styret af regeringens politiske prioriteringer", som en centralt placeret embedsmand formulerer det.

Et af de styringsredskaber, som vil blive bragt i spil, er udviklingskontrakterne med universiteterne. Og det er ikke med udelt begejstring, at universiteterne nu må sande, at deres frygt for disse kontrakter, hvor forpligtelserne kun påhviler universiteterne og ikke modparten, nu vil blive brugt meget direkte:

"Udviklingskontrakterne er et meget godt eksempel på, hvordan der i de senere år er hobet flere krav til universiteterne op - uden at ressourcerne er fulgt med. Og det er jo samtidig sigende, at udviklingskontrakterne allerede nu skal revideres, selv om der er 3 år tilbage af dem, universiteterne indgik for et år siden ...", siger en topadministrator på universiteterne.

fortsættes næste side...

Syv scenarier for regeringens omstilling:

1. Effektivisering

"Regeringen vil kræve mere for de samme penge", var det hovedindtryk, som stod tilbage efter Finansminister og koncerndirektør Thor Petersens begrundelse for, at universiteterne - ligesom alle andre statssektorer - skulle spare på årets finanslov.

Finanslovsudspillet var en forskrækkelse for universiteterne, dels fordi det var endnu mere brutalt, end man havde forestillet sig, og dels fordi det afslørede en bestemt forståelse af universitetet som et industrielt produktionsanlæg. Men, siger universiteterne, der er altså en grænse for masseuddannelserne, og forskningen kan altså ikke bare sættes på vågeblus.

Men helt så indlysende er det altså ikke for regeringen og politikerne, hvilket nogle i universitetsverdenen da også aner. I deres scenario ses det sådan, at når nyttekalkulen støder mod virkeligheden, da bliver det *ideologi*, som overtager politikken.

"Der er meget religion i slagord som omstilling, fornyelse og effektivisering. Men universiteterne kan da frygte, at belønninger vil blive uddelt efter evnen til at demonstrere religionen ...", som en universitetsleder formulerer det lidt kryptisk.

2

2. Hovedområde-prioritering: Teknik og naturvidenskab

Der ligger entydigt i regeringsgrundlaget, at teknik og naturvidenskab skal fremmes (forkæles), fordi disse områder er værdiskabende for erhvervslivet og for samfundsøkonomien. (Det undrer mange, at sundhedsvidenskaben ikke er nævnt direkte i regeringsgrundlaget, men det kan skyldes, at regeringen mener, at de store medicinalfirmaer selv må være motor på forskningen her?)

Der kan ske en forkælelse ved, at omstillingspuljen især rettes mod natur-

videnskab og teknik. Men der kan også ligge en tilbagevenden til den "budgetmodel", som eksisterede før 1993, hvor Folketinget øremærkede bevillinger til hvert hovedområde på universiteterne. Blandt universitetets top-administratorer er der dog skepsis over for det operationelle i en sådan direkte politisk område-budgettering:

"De store universiteter er i dag enhedsuniversiteter med flere fakulteter. Hvis politikerne ønsker - som for 10-15 år siden - at tildele bevillinger hovedområdevis, bryder man med enheden og med universiteternes selvstyre. Styringsmekanismerne må derfor nødvendigvis være indirekte".

Humaniora nævnes ikke med ét ord i regeringsgrundlaget. Den offentlige debat er præget af, at humaniora ikke er dygtig nok til at målrette de studerende mod arbejdsmarkedet, eller at humaniora uddanner til arbejdsløshed. I praksis hænger humanioras økonomi sammen i kraft af masseprægede uddannelser med små taxametre på nogle store fag med stabile optagelsesmønstre. Men humaniora bliver sat under økonomisk pres, som kan betyde, at man må prioritere skarpere. Det kan betyde en indskrænkning af den brede fagvifte med snævre kursusopslag eller farvel til nogle (dyre) småfag, fx inden for sprogområdet. Humaniora har i forvejen den hårdeste konkurrence om fondspenge hos forskningsrådene. Kun hver tiende ansøger får penge.

3

3. Direkte eller indirekte adgangsbegrænsning

Uddannelser skal rette sig mod et konkret arbejdsmarked, siger regeringen. Der har været vigende tilgang til centrale tekniske og naturvidenskabelige uddannelser samtidigt med, at prognoser peger på en stigende mangel på disse kandidater på arbejdsmarkedet i løbet af få år.

Ifølge en prognose fra Dansk Industri

vil der i 2020 mangle hele 33.000 naturvidenskabelige kandidater og ingeniører. Og arbejdsgiverne i DI foreslår simpelthen en hård og direkte politisk styring af de unges uddannelsesvalg. De unge skal styres ind på bestemte uddannelser. Staten skal favorisere de uddannelser, hvor der bliver mangel på kandidater og faglærte - også selv om det betyder færre midler til andre uddannelser. I praksis betyder det, at der skal være endnu mere skævhed i fx taxameter-betalingen, hvor det allerede i dag er sådan, at en humanist kun får en tredjedel af det, en ingeniørstuderende får. Det skal gøre mangeluddannelserne mere attraktive og skabe mere spændende studiemiljøer.

Desuden foreslår DI direkte adgangsbegrænsning på de studier, der "uddanner til arbejdsløshed" (dvs. især humanistiske studier).

Blandt dem, som FORSKERforum har talt med, er der ingen tvivl om, at der vil komme mekanismer med indirekte styring af de unges studievalg, men ingen tror dog på direkte adgangsbegrænsning:

"Erfaringerne med Bertel Haarders adgangsbegrænsning på humaniora og samfundsvidenskab i firserne ud fra prognoser over arbejdsmarkedets ønsker skræmmer. Dels fik man læge- og lærer-mangel, dels kunne man ikke forudsige væksten i kommunikationssektorens humanistiske side", siger en universitetskilde, som syrligt tilføjer: "Og dels vil det stride mod Venstres liberale idealer om et frit marked og frit valg ..."

4

4. National arbejdsdeling

Der har fra forskellig side - fx fra ATV - været foreslået, at forskningen samles i større enheder, således at hvert enkelt faglige speciale normalt kun etableres et sted i landet. Der er dog flere mulige scenarier i en sådan national arbejdsdeling:

"I effektiviserings-strategien indgår en

forestilling om, at det ikke er nødvendigt, at alle fag er repræsenteret ved alle universiteter. Der skal således indgås strategiske alliancer mellem universiteter og eventuelt laves en national arbejdsdeling mellem universiteterne. Det kan betyde direkte fusioner; det kan også betyde, at et fag udbydes som basisuddannelse på alle universiteter, men at topforskning inden for et fagområde kun foregår et sted", siger en kilde.

5

5. Samarbejde med erhvervslivet

Regeringen har signaleret, at man vil skabe en mere direkte kobling mellem universiteternes forskning og undervisning og så det private erhvervsliv. Arbejdsgiverne i Dansk Industri og topledere fra større danske firmaer vil således få mere direkte indflydelse på større universitetsinitiativer, særlige programinitiativer m.m.

Omstillingspuljen kan blive brugt til belønne samarbejds- eller samfinansierings-initiativer mellem universiteter og erhvervsliv. En sådan samarbejdstvang kan for eksempel fremgå af udviklingskontrakterne, eller det kan blive indføjet som et direkte lovkrav i forbindelse med revisionen af universitetsloven i efteråret.

Igen bliver humaniora sorteper, for her findes ikke de samme muligheder for ekstern finansiering som på naturvidenskab, teknik og sundhedsvidenskab. Hvis en større del af ph.d.-stipendier i fremtiden skal finansieres i samarbejde med erhvervslivet, får humaniora det svært.

6

6. Overflytning af ressourcer og opgaver fra sektorforskningen

Regeringen har igangsat en undersøgelse af sektorforskningen for at lokalisere, om der kan overflyttes ressourcer og opgaver herfra til "den frie forskning", dvs. til universiteterne.

Nogle iagttagere mener, at der reelt ikke bliver meget af flytte med, måske bortset fra RISØ. Sådanne omflytninger lander traditionelt i simple politiske ressortkampe mellem ministre, som ikke er indstillet på at afgive noget. Andre peger dog på, at især Venstre har haft et ondt øje til knopskydning i sektorforskningen, og at alle de store sektorministerier i dag har Venstreministre.

Hvis der sker en overflytning, ligger der en oplagt styringsmulighed i selve overflytningsfasen, idet regeringen her får mulighed for at præcisere opgaver, mål og rammer.

7

7. Ændring af universiteternes ledelse: Bestyrelser, udpegede ledere m.m.

Det indgår i regeringsgrundlaget, at universiteternes styrelse skal ændres i den kommende folketingssamling. Det kan betyde indførelse af selveje med større økonomisk dispositionsfrihed, men også med større ansvar. Og det vil utvivlsomt betyde et angreb på selvstyret gennem forslag om, at det valgte konsistorium skal afløses af (politisk) udpegede bestyrelser med eksternt flertal.

Som universitetsloven er udformet i dag, er det universiteternes konsistorium, som skal ansøge om at få ændret universitetets styrelsesformer. Det betyder, at de skal tilskyndes, lokkes eller trues til dette. Her har Videnskabsministeriet imidlertid lært af erfaringerne fra ændringen af DTU's styrelse i efteråret 2000. Mens forskningsminister Weiss igennem hele forløbet hævdede, at DTU frivilligt ansøgte om en ændret styrelsesform (med en magtfuld bestyrelse, en udpeget rektor og udpegede ledere), så var realiteten, at ministeriet stillede økonomiske belønninger i udsigt, såfremt DTU ville ændre sin styrelsesform (*se Øllgaard: Magten og universitetet*).

Den proces lærte politikerne og embedsmændene, at med et moderat pres eller med økonomiske tvangs- eller lokkemidler kan universiteterne bevæges. Og med 500 mio. kroner i omstillingspuljen i 2005 er der midler - incitamenter - at lege med.

Men det kan også blive et incitament for ændringer, at hvis universitetet indgår sådanne, så belønnes man med selveje ...

jo

Sektorforskning: Hvad kan undværes?

- lyder det skjulte spørgsmål bag et lyn-tjek af sektorforskningen

SEKTORFORSKNING

Den nye regering ønsker en lyn-undersøgelse af den danske sektorforskning. Allerede 1. maj skal en nærgående gennemgang være afsluttet. Midt i februar måned svedte ledelserne på Danmarks Miljøundersøgelser, GEUS, RISØ, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Danmarks Jordbrugsforskning m.fl. således i forsøget på at overholde de første frister for indlevering af materiale.

Det er regeringens hensigt med undersøgelsen at lokalisere, om der kan overflyttes midler fra sektorforskningen til "den fri forskning", som det hedder. Ifølge kommissoriet skal undersøgelsen finde ud af, hvor meget hver enkelt sektorinstitution bidrager til ministerieservice, med rekvirerede opgaver til (driften af) den offentlige sektor samt til væsentlig servicering af erhvervslivet.

Modsætningsfyldt opgave

Som baggrundsmateriale indgår årsberetninger, strategiplan-2002, virksomhedsregnskab samt eventuelle nyere eksterne evalueringer.

"Regeringen ønsker en bedre sammenhæng mellem undervisning, forskning og innovation. Der skal i den forbindelse gennemføres en gennemgribende undersøgelse af sektorforskningens rolle med henblik på at overflytte midler fra sektorforskningen til den fri forskning. Det er i den forbindelse særligt vigtigt, at Danmark er i stand til at tiltrække unge danske såvel som udenlandske topforskere."
Regeringsgrundlaget 2001

Der indgår regnskabsoplysninger og årsværksforbrug, herunder forventninger til årets forbrug efter regeringens grønthøster har været i sving.

Ledelserne skal også faktisk redegøre for, hvordan deres ressourceforbrug og økonomi er fordelt. Det er især disse opgørelser, som regeringen kan bruge til at lokalisere og operationalisere mulige overflytninger. Derfor har sektorinstitutionernes ledelser haft en noget modsætningsfyldt opgave med at udfylde opgørelserne - alt imens opgørelserne vil blive brugt imod dem:

Sektorinstitutionernes opgaver har hidtil været flere. På den ene side skal de legitimere sig gennem sine primære ministerieopgaver. På den anden skal de også

dokumentere eksterne (forsknings-) opgaver, som er løst på bestilling fra tredjepart. For det tredje har der været et krav om, at man skulle opbygge en selvstændig forskningskompetence i konkurrence med universiteterne.

Den skjulte dagsorden: Find frie ressourcer

De udsendte spørgsmål skal kortlægge ressourceforbruget og aktivitetstyper, og opmærksomheden er især rettet mod **hvem der er aftagerne.**

Den skjulte dagsorden ligger som et indirekte krav om, at institutionerne selv opgør, hvad der hører til de primære opgaver, og hvad der tilhører en gråzone, som regeringen kan bringe i spil i en overflytning.

Institutionerne skal bl.a. svare på spørgsmål om, hvordan institutionernes faktiske opgaver og årsværksforbrug er fordelt mellem

- forskning (incl. kompetenceopbygning),
- myndighedsopgaver (beredskab, overvågning, rådgivning),
- undervisning
- andet.

Der spørges også om, hvordan forskningsopgaverne er rettet mod

- ressortministerium,
- private,
- forskningsverdenen eller
- andre.

Endelig spørges der om, hvor mange ph.d.-stipendiater, der er tilknyttet.

Hvad kan og vil ministerierne undvære?

Også de enkelte ressortministerier skal besvare spørgsmål vedrørende deres sektorinstitutioners relevans. Miljøministeriet, Fødevareministeriet, Videnskabsministeriet m.fl. skal fortælle, hvorledes den enkelte sektorinstitution bidrager til ministeriets "opgaveløsning", hvordan dens fremtidige rolle vurderes, hvordan der eventuelt kan forestilles ændringer m.m.

Ministerierne spørges endelig kontant, hvad konsekvensen vil være, hvis sektorinstitutionen overflyttes til et andet ministerium eller nedlægges.

jo

Danmarks Forskningsråd har tilrettelagt undersøgelsen, Videnskabsministeriet bistår med gennemførelsen (se kommissorium og spørgeskema: www.fsk.dk)

Master

Senest 1. maj 2002 skal Danmarks Forskningsråd aflevere en rapport til videnskabsminister **Helge Sander** om sektorforskningens rolle i det offentlige forskningssystem. Med afsæt i *Regeringsgrundlaget 2001* og oprettelsen af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling ønsker VK-regeringen en bedre sammenhæng mellem undervisning, forskning og innovation.

"Intentionen med undersøgelsen er at få et bedre grundlag for en forskningspolitisk stillingtagen til forskningssystemets struktur og overordnede ressourcefordeling med henblik på at foreslå strukturrændringer, som medfører overførsel af ressourcer fra sektorforskningsinstitutioner til fri forskning," som det hedder i beskrivelsen af den opgave, Danmarks Forskningsråd har fået.

Det er en presset sektorforskning, der nu for tredje gang inden for et meget kort tidsrum kan se frem til en kraftig beskæring af ressourcerne: Først kørte grønthøsteren hen over sektoren, så blev tilskudsmidlerne reduceret, og nu skal der overflyttes penge til universiteterne.

"Man kan godt blive lidt utryg. Hvorfor sker det nu? Hvad er det, sektorforskningen har gjort forkert," spørger **Niels Elers Koch** sig selv. Ud over at være direktør for *Forskningscentret for Skov & Landskab, FSL*, er han også formand for *Sektorforskningens Direktørkollegium, SEDIRK*.

Udskældt sektor

Niels Elers Koch undrer sig over, hvorfor sektorforskningen så ofte mistænkeliggøres, senest på en konference arrangeret af *Akademiet for de Tekniske Videnskaber, ATV*. Her udtalte rektor for Danmarks Tekniske Universitet, DTU, **Lars Pallelsen** bl.a.: "Det er min erfaring, at forskningen i sektorforskningen er afhængig af, hvad ministeren gerne vil høre."

"Det virker underligt, når der ikke er en eneste form for dokumentation. Kom dog med konkrete eksempler på, at vi er købt! Selv har jeg fungeret under tre stærke ministre, men har aldrig været ude for politisk tryk. Hvis det skulle ske en dag, ville jeg selv og min bestyrelsesformand tage vores gode tøj og gå. Vi kan jo ikke leve med, at der bliver fiflet med vores resultater. Selvfølgelig er de emner, vi beskæftiger os med, politisk valgte. Vi er jo til for at tilvejebringe et vidensbaseret grundlag for politiske og administrative beslutninger," siger Niels Elers Koch.

Niels Elers Koch stiller sig dog ikke bare forurettet hen i en krog over den kri-

plan?

Danmarks Forskningsråd er blevet bedt om at foretage en gennemgribende undersøgelse af sektorforskningen

tik, sektorforskningen er udsat for. "Det giver selvfølgelig anledning til selvransagelse hos os. Hvad er godt, og hvad er skidt? spørger vi os selv. Har vi ikke i tilstrækkelig grad bidraget til undervisning og uddannelse? Vi vil gerne uddanne mere end i dag, men de felter - naturvidenskab og teknik - som de fleste sektorforskningsinstitutioner er stærke på, mangler desværre studerende."

Endnu et løst rygte er det magtpåliggende for Niels Elers Koch at få manet i jorden, nemlig at sektorforskningen er vokset vildt gennem de senere år. Et kig på tallene viser, at sektorforskningens basisbevillinger er vokset mindre end universiteternes. Til gengæld er sektorforskningen bedre til at få eksterne midler end universiteterne.

Masterplan

En årsag til ATV's angreb på sektorforskningen kan ifølge Niels Elers Koch være, at den private konsulent- og rådgiverbranche oplever en konkurrence i forhold til sektorforskningen om opgaverne. Private konsulentfirmaer kunne have ambitioner om at skulle have flere rådgivningsopgaver for ministerierne i forbindelse med fx energiplaner, vandmiljøplaner, sociallovgivning m.v. Er der etableret en akse mellem ATV's præsidium og de store rådgivende ingeniørfirmaer, der giver sig udtryk i en kraftig lobbyvirksomhed for at æde sig ind på den kage, sektorforskningen hidtil har ernæret sig af?

Niels Elers Koch: "Jeg synes det er trist, at ATV udgiver en rapport, der udkommenteret understøtter én del af ATV's medlemmer, mens andre ATV-medlemmer absolut ikke kan nikke genkendende til konklusionerne."

Findes der en slags masterplan, der dels går ud på at redde universiteternes økonomi ved at flytte penge fra sektorforskningen over til dem, og dels går ud på at overføre sektorforskningens rådgivende opgaver til private rådgivere og konsulenter?

"Det kan da ikke udelukkes, at nogen kunne have sådan en plan. Men skulle vi ikke, før vi vælger denne plan, som trods alt er et dramatisk skridt i en anden retning, lige regne konsekvenserne igen? Ville det være samfundsøkonomisk fornuftigt? Og ville vi i Danmark med en sådan plan kunne opretholde det nødvendige videnberedskab for de politiske og administrative beslutninger?"

Et skrækscenario

Hvad kunne konsekvenserne blive i værste fald?

"Mit gæt vil være, at hele sektorforskningen på sigt forsvinder. Nogle opgaver vil gå til universiteterne og nogle til de private konsulentfirmaer, hvor en minister så fremover må købe sig til sin rådgivning. Men kan nogen private firmaer til stadighed opretholde det nødvendige videnberedskab? Hvis der ikke umiddelbart er penge i det, vil det jo ikke blive opretholdt. Og man kan jo ikke bygge et forskningsmiljø op, hver gang der så at sige bliver brug for det."

Hvad vil sektorforskningens modtræk være mod en sådan eventuel masterplan?

"Nu vil vi gå konstruktivt ind i den undersøgelse, der skal foretages af Danmarks Forskningsråd. Hvis vi skal undervise og samarbejde mere med universiteterne, gør vi da gerne det. Men vi kan ikke se, at vores opgaver vil forsvinde. Tværtimod. Vi vil gå i dialog om, hvad der skal bevares, og hvad der skal ændres. Vi stiller gerne vores ekspertise og folk til rådighed. Men det ville være ulykkeligt, hvis vore forskningsmiljøer smadres, og hvis de unge forskere jages ud af landet. Det er et skrækscenario," slutter Niels Elers Koch.

mi

Niels Elers Koch, formand for sektorforskningens direktørkollegium, SEDIRK:

"Det ville være ulykkeligt og et rent skrækscenario, hvis vore sektorforskningsmiljøer smadres, og de unge forskere jages ud af landet."

Sektorforskningens Direktørkollegiums bud

- på, hvad der skal bevares, og hvad der skal styrkes eller ændres:

Hvad skal bevares?

- Højt kvalificerede forskere og internationalt anerkendte forskningsmiljøer
- Formålet: At skabe et forskningsbaseret videngrundlag for politiske/administrative beslutninger, bidrage til den videnskabelige/teknologiske udvikling samt forskningsbaseret rådgivning til sektoren
- Bestyrelser, der repræsenterer relevante forsknings- og brugerinteresser, og hvor bestyrelsesformanden og bestyrelsens flertal er uafhængige af resortministeriet
- Faglig uafhængighed
- Ansat, professionel, faglig kompetent forsknings- og personaleledelse med veludviklet ledelseskultur
- Evnen til prioritering og omstilling efter bestyrelsens relevansstyring
- Parathed til at løse givne opgaver for brugere

- Høj grad af samarbejde med universiteter, virksomheder og andre forskningsinstitutioner, både nationalt og internationalt
- Effektiv ressourcudnyttelse med administrativ og teknisk professionel bistand på alle niveauer

Hvad skal styrkes/ændres?

- Samarbejdet med universiteterne
- Større deltagelse i universitetsundervisning, navnlig på speciale- og ph.d.-niveau
- Myten om manglende faglig uafhængighed skal manes i jorden
- Etablering af konsortier mellem sektorforskningsinstitutioner og universiteter
- Institutioner sammenlægges og/eller adjungeres relevant universitetsinstitut

Lomborg anmeldt for fup

Miljøoptimisten Bjørn Lomborg er blevet anmeldt til de videnskabelige fupudvalg for forvridding af andres forskning. Det sker samtidig med, at han har søgt stillingen som direktør for regeringens nye Institut for Miljøvurdering

Efter at have været på de videnskabelige bestsellerlister i udlandet for sin nye bog "**The Skeptical Environmentalist**", - som blev mødt med voldsom kritik fra naturvidenskabelige anmeldere - bliver Bjørn Lomborg nu mødt med en klage for videnskabelig uredelighed:

"Kan man stole på Lomborgs forskning", spørger biologerne Kåre Fog og Stuart Pimm, som er trætte af en tilsyneladende endeløs debat om bæredygtigheden i den århusianske statistikers påstande om, at mange miljøproblemer i virkeligheden ikke eksisterer eller er stærkt overdrevne. De har klaget til Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed for at få dom for, at hans omgang med data er uhæderlig:

"Lomborg har jo ikke selv produceret forskningsresultater, så derfor går klagen på, at han har forvredet andres forskning", fortæller **biolog, lic.scient Kåre Fog**, der har indgivet den første klage.

Bjørn Lomborg: Klodens tilstand

Bjørn Lomborg har det seneste halve år haft orlov fra Institut for Statskundskab i Århus for at promovere sin bog, som er en omarbejdet version af den danske udgave "Verdens Sande Tilstand", der udkom i 1998. Den udløste i øvrigt et modskrift, hvor 18 danske naturvidenskabsfolk - herunder Kåre Fog - argumenterede imod Lomborg.

"*The Skeptical Environmentalist*", der til at begynde med fik i rosende omtale i den liberale engelske og amerikanske presse, er dog siden blevet udsat for sønderlemmende faglig kritik i en række ansete videnskabelige tidsskrifter som Science, Nature og Scientific American.

Klagen er på 14 sider. Som konkret omdrejningspunkt fremføres 9 væsentlige fejl i Lomborgs 8 sider afsnit om skove. Dertil kommer 2-3 andre konkrete punkter andre steder i Lomborgs bog. Der er også et afsnit om Lomborgs forhold til dennes eget fagområde, statistik.

Fogs klage bliver fulgt op af en klage fra den amerikanske biolog Stuart Pimm -

og det har Kåre Fog foregrebet ved at anmode om, at klagerne behandles under eet.

Kære hr. Lomborg.
Pimm/Harvey anmeldelsen (i Nature, red.), som var alt for venlig ved deres bog, er fuldstændig korrekt. Som med de fleste andre emner, De beskæftiger Dem med, har De fejllæst eller fejlfortolket Mann og Plummers middelmådige artikel, undladt at gå til de primære kilder, og i almindelighed forkuldret historien. Dump dine studenter. jeg foreslår, at de bruger de næste par år på at studere elementære miljøvidenskab, offentliggør nogle artikler om det i den videnskabelige litteratur, og derefter går ind i debatten på et hvilket som helst område, hvor De har opnået i det mindste grundlæggende viden, hvis De kan. de kunne også overveje at dumpe de studenter, der skrev Deres bog"
Professor Paul R. Ehrlich

14 sider klage

Videnskabelig uredelighed defineres i en bekendtgørelse fra 1998 som "handling eller undladelse, hvorved der i forskningen sker forfalskning eller forvridding af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen" (se www.fsk.dk under UVVU).

For at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet, og det har Kåre Fog derfor søgt at dokumentere:

"Man kan i Lomborgs nyeste bog kon-

statere, at han ikke har lyttet eller lært af de indsigelser, som tidligere er kommet mod hans 'forskning' - nærmest tværtimod", siger biologen. "Hvis fejl stadig er til stede, må de altså være bevidste. Dertil kommer, at jeg i visse tekstpassager konstaterer udsagn, som er i egentlig modstrid med kilder, som vi ved, at Lomborg har læst. Det er altså først nu, at mistanken om forsætlig uredelighed blev bekræftet i en sådan grad, at en anklage om uredelighed vil kunne holde vand i en retssags-lignende bedømmelse".

Krav til offentligt ansatte forskere

Fog arbejder freelance og har indgivet klagen som fagbiolog og som privatperson, hvilket han opfatter som en fordel, fordi han hermed ikke kan beskyldes for at være repræsentant for bestemte etablerede institutioner.

"Offentligt ansatte forskere er underlagt nogle strengere etiske standarder, end fx journalister er. Det er min opfattelse, at langt de fleste forskere, næsten alle, lever op til disse standarder. Kun Lomborg er et eklatant brud på denne etiske standardregel. At en offentligt ansat forsker omgås videnskab på denne måde er ikke acceptabelt, og derfor har jeg klaget over ham", forklarer klageren.

Han er bevidst om, at for at Uredelighedsudvalget skal kunne realitetsbehandle klagen, skal klagens genstand have betydning for dansk forskning: "Jeg har hørt nogle bagatellisere Lomborgs forskning som "fritidsforskning", men den argumentation - som UVVU kunne bruge til at afvise klagen - foregriber jeg ved at fastslå, at det er en del Lomborgs arbejde på Århus Universitet, og at han i øvrigt anvender sin videnskabelige titel, når han optræder i offentligheden".

Klage: Lomborg underminerer tilliden

Ifølge Kåre Fog er det nu nødvendigt at få en videnskabelig afklaring på, hvem som har ret: Bjørn Lomborg eller kritikerne.

"Jeg har gennemgået Lomborgs ar-

Bekymrede miljøforskere frygter for miljøets tilstand, når nu Lomborg er udpeget som direktør for et nyt dansk miljøinstitut (ill. scene fra filmen *Dr. Strangelove* 1963)

bejde - og det er et omfattende arbejde at gå alle disse henvisninger til andre forskere m.m. igennem. Det har taget tid at samle trådene. Nu er sagen imidlertid kommet så langt, at nogen må sætte nogle faglige grænser for Lomborg, sådan at videnskab kaldes videnskab - og politik kaldes politik", siger Kåre Fog om baggrunden.

Kære hr. Lomborg
Poul Ehrlichs svar til Dem den 28. november taler også for mig, og i al almindelighed for enhver miljøvidenskabsmand, som har kendskab til det rod, Deres bog har skabt. Hvad jeg beklager mest ved den, er al den tid videnskabsmænd spilder på at rette op på den misinformation, De har skabt.
Med venlig hilsen
professor Edward O. Wilson

"Forskningen har kun værdi for samfundet, hvis man kan have tiltro til de resultater, forskerne når frem til. Og Lomborg underminerer tiltroen til miljøforskningen. Dansk miljøforskning og den offentlige debat kan ikke holde til at foregå på et uredeligt grundlag. Og Lomborg omgås videnskabelige data på en uhæderlig - manipulerende - vis, og det er vigtigt

at få slået fast, uanset om manden så er miljøoptimist eller -pessimist, højre- eller venstreorienteret".

Klage samtidig med ansøgningsfrist til direktørstilling

Fog indleverede sin klage samme dag, som der var ansøgningsfrist til direktørstillingen i regeringens nye Miljøinstitut - hvor Lomborg ansøgte og fik stillingen.

Bjørn Lomborg siger: "Det er påfaldende, at Kåre Fog sender en pressemeddelelse ud om sin klage, inden formanden for UVVU har set den, og inden jeg er gjort bekendt med den. Dette er en faglig diskussion om data og fakta, og jeg vil helst ikke ind i spekulationer om folks motiver til at klage. Men det er da mediebevist og smart at kunne omtale mig som anklaget for videnskabelig uredelighed lige nu".

Kåre Fog indrømmer, at der bag den faglige klage ligger et aktuelt principielt - politisk - aspekt. Det var således meget bevidst, at han indleverede klagen i sammenhæng med besættelsen af stillingen i Miljøinstituttet:

"Man kan da frygte, at hvis Lomborg får magt over miljøpolitikken - fx blev direktør i regeringens nye Miljøinstitut - at han så vil forvalte den på samme måde, som han omgås data i sin forskning. Hvis en menig forsker i systemet for eksempel laver en kritisk rapport, som først skal igennem direktør Lomborgs vridemaskine, kan man forudse, at der kommer

helt andre forskningsresultaterne ud i den anden ende, eller at de slet ikke bliver offentliggjort"

Fupudvalget har givet mundkurv på

De videnskabelige fupudvalg har i lighed med tidligere sager (*se FORSKERforum 150 om Dandysagen*) hemmeligtstemplet sagen og pålagt klageren tavshedspligt, mens sagen behandles. Det pålæg har Fog foreløbig valgt at følge, og han vil derfor ikke offentliggøre klagens tekst.

"Mine erfaringer med mediedebat om disse vanskelige videnskabelige kontroverser er ikke absolut positive. Jeg kan derfor se en vis nytte i, at Uredelighedsudvalget får arbejdsro til at træffe en afgørelse, der er mest muligt upåvirket af debat i medierne. Jeg håber, at Lomborg er enig heri. Hvis han derimod vil føre sagen i medierne, kan jeg selvfølgelig blive nødt at gøre det samme".

Bjørn Lomborg vil ikke afgøre, om han vil følge et eventuelt pålæg om tavshed, før han har set UVVU's modtagelse af sagen:

"Men jeg deltager altså i en stor international debat. Så det kan vel ikke passe, at jeg skal holde mund om de faglige aspekter, fordi der er kommet en klage fra en enkelt person ..."

jø

Lomborgdiskussion se Concerned Scientists website:
www.ucsusa.org/environment/lomborg.html

Basisforskningsmidler falder

København Universitets basismidler til forskning falder med 4 procent og Århus' med 4,6 procent, når man ser på udviklingen 2001-2002. Syddansk Universitet' oplever som den eneste en stigning (på 3,5 procent), men det skyldes, at de får særlig del i nogle puljemidler til øremærkede formål, jf. en ældre aftale.

Det er det kontante resultat af årets finanslov, som det er opgjort i et svar til Folketingets forskningsudvalg (*Alm. del - bilag 10 - svar den 26 februar på spørgsmål 15*).

Basisforskningsmidler på universiteterne (faste priser, ekskl. UMTS-midler)

Mio. kr., 2002-priser	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Københavns Universitet	767,7	755,5	748,4	767,9	735,8	695,3	669,9
Aarhus Universitet	516,7	508,4	514,7	535,7	511,3	483,8	467,1
Syddansk Universitet	254,4	254,7	263,8	280	290,7	275,5	266,7
Roskilde Universitetscenter	111,7	109,8	107,7	121,1	112,7	106,9	103,1
Aalborg Universitet	210,8	208,9	209,2	237,7	219,3	224,2	215,3
Handelshøjskolen i København	119,9	117,9	116	119,6	115,2	109,1	105,4
Handelshøjskolen i Århus	61,4	59,6	59	64,1	60,3	56,7	54,8
Danmarks Farmaceutiske Højskole	50,4	49,7	52,4	57,4	54,3	51,6	49,9
Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole	211,6	208,2	211,8	207,9	205,3	193,8	186,8
IT-Højskolen*	-	10,3	12,7	32,4	33,2	31,8	30,4
IT-Vest*	-	16,2	5,6	8,9	14	13,2	12,7
Danmarks Tekniske Universitet	369,2	370,8	373,4	374	360,5	342,1	329
Tekniske Universitet							
Danmarks Pædagogiske Universitet	56	56	58	114	113,5	101,2	99,7
Pædagogiske Universitet							
Tilbageførte basismidler til forskning***	-	-	-	-	-	83	80,1
basismidler til forskning***							
Hovedtotal	2.729,80	2.726,00	2.732,70	2.920,50	2.825,90	2.768,20	2.670,90

Kilde: FFL 2002 (januar 2002), aftale om finansloven for 2002.

* Er først etableret fra 1999.

** Da Universitetet i sin nuværende form er en ny konstruktion, angiver bevillingerne frem til 2000 Danmarks Lærerhøjskole.

*** Regeringen tilbagefører en del af de bebudede besparelser i BO-årene, men da de tilbageførte basismidler til forskning ikke er endeligt beregnet, er beløbene udtryk for et skøn.

Fra SR til VK - et dårligt bytte

- fordi finansloven blev dårligere og fordi den borgerlige regering tilsyneladende ikke er interesseret i flerårsaftaler, siger de radikales forskningsordfører, Margrethe Vestager

Først foreslog VK-regeringens finanslovsforslag fra januar en voldsom grønt-høster på universiteterne. Så måtte de i begyndelsen af februar trække nogle af besparelserne i sig for dermed at bringe finansloven tilbage på det niveau, som den tidligere SR-regering havde foreslået i efteråret. Det satte den tidligere regering - nuværende opposition - skakmat, for *nu landede finansloven tilsyneladende på, hvad oppositionen (SR) selv havde foreslået!?*

"Nej, det regnestykke er ikke korrekt. Der var både direkte og indirekte flere penge i vores finanslovsudspil fra efteråret", forklarer tidligere undervisningsminister, nu forskningsordfører for de radikale **Margrethe Vestager**. "SR-regeringens udspil var som alle regeringers forslag et *forhandlingsudspil* og dermed ikke endeligt. Et sådant spiller ud med et minimum og giver dermed mulighed for forbedringer. Og ambitionen var en flerårsaftale med forudsigelighed, så vi kunne foregribe, når forskerverdenen rammer "muren" med pensionering af de store forskerårgange omkring år 2005. Men den nuværende regering er tilsyneladende slet ikke interesseret i flerårsaftaler".

VK: 500 mio. kroner mindre

Hun mener, at set med forskerverdenens øjne, så er den borgerlige regering et rigtigt dårligt bytte. Hun underbygger det med, at bevillingerne bliver op mod 500 mio. kroner mindre, end hvad SR-regeringen var klar til at bevilge.

Hun peger på, at den daværende SR-regering havde sat en milliard kroner i spil, som efter forhandlinger med Folketingets partier skulle fordeles som ekstrabevillinger til forskellige områder, herunder forskning. Konkret spillede Vestagers regering ud med, at mindst 275 mio. af kronerne skulle gå til forskning og flerårsaftaler. Og telelicenspengene (UMTS-) skulle sikre dansk forskning yderligere beløb i størrelsesordenen 400-500 mio. kroner.

Den borgerlige regering har foreslået, at 400 mio. kroner af licenspengene bruges på *blandt andet* forskning.

UMTS-forhandlingerne går trægt

Det forhandles netop nu mellem licensforligspartierne, hvordan den konkrete

fordeling kan ske. Vestager og oppositionen har foreslået, at beløbet til forskning sættes i vejret. Men forhandlingerne gik trægt i slutningen af februar:

"Regeringen ser ikke ud til at være særlig interesseret i en aftale. Hvis partierne ikke kan blive enige, så går pengene tilbage i statskassen. Og regeringen må så hente de 400 mio. kroner herfra og i øvrigt basere sin forskningspolitik på Dansk Folkeparti ..."

Betyder det, at VK-regeringen vil udnytte sit absolutte flertal og dermed bryde traditionen for brede forlig om forsknings- og uddannelsespolitikken:

"Det håber jeg ikke, men det kan være, at jeg er meget naiv. Umiddelbart vil det være dumt af dem at afbryde forhandlinger om en aftale, når oppositionen kommer med en pose penge fra UMTS, som kun kan udløses i tilfælde af enighed. Jeg tiltror da videnskabsminister Sander, at han er konstruktiv, men jeg kender ikke hans mandat ...", slutter Vestager.

jø

Årets 400 mio. kroners-pulje

På årets finanslov er der afsat en engangsbevilling på 400 mio. kroner, som skal fordeles på fem områder:

- styrkelse af den frie forskning
- en særlig indsats for naturvidenskab og teknik
- nanoteknologi
- IT-forskning og regionale IT-initiativer
- Digital forvaltning.

Der har verseret rygter om, at politikerne opererede med, at hovedparten af midlerne skal rettes mod den frie forskning, dvs. forskningsrådene, og mod en særlig indsats for naturvidenskab og teknik.

Pengene stammer fra statens salg telelicenser (UMTS), og fordelingen heraf skal aftales mellem en bred forligskreds i Folketinget. Ved redaktionens slutning var disse forhandlinger endnu ikke afsluttet.

Norge: Mislykket et-råds struktur

Norge er det eneste land i hele verden, som nøjes med et forskningsråd. Det blev oprettet i 1993 med store forventninger, men eksperimentet er mislykket, fortæller stor evaluering

Den danske Forskningskommission foreslog, at de seks danske forskningsråd fusioneres efter en norsk model. Men før den anbefaling følges, bør politikerne studere den norske models skæbne:

Der var store forventninger til dynamikken i det norske forskningsråds-system, da man i 1993 lagde fem forskningsråd sammen under et fælles paraplyråd, **Norges Forskningsråd**. Ambitionerne med fusionen var at skabe en fleksibel basis for nye dagsordener på tværs af traditionelle skel mellem hovedområder og fag. Den skulle åbne debatten om prioriteringer i forskningspolitikken. Den skulle styrke koordinationen. Den skulle skabe større konsekvens i systemet, fx med direkte belønninger eller straffe efter evalueringer. Og så videre.

Men resultatet må betegnes som mislykket, fortæller en international evaluering, der er meget kontant i sin konklusion:

"Da rådet blev etableret, kom det i gang som fem forskningsafdelinger og et innovations-kontor under en fælles paraplystyrelse og -stab. Som fødselsgave blev det udsat for en voldsom besparelse, fulgt af flere års åbenbar ligegyldighed fra regeringens side, og organisationen låste sig fast i interne stridigheder og budgetslagsmål. Mens det i den offentlige retorik hed sig, at det var new-public-management, blev ministerierne draget ind i konflikterne for at forsvare deres sektorinteresser gennem mikro-management. Hverken de lovede penge eller den nødvendig autonomi blev sikret for rådet, som blev ledt ind i en rutine med overadministration af små ting, fordi man ikke havde frihed til at beskæftige sig med de store.

Rådets uformåenhed hvad angår levering af de voksende budgetter, som forskersamfundet forventede, betyder, at rådet i almindelighed får skyld for, at den nationale forskningspolitik er mislykket".

Forskerne: Irrelevante kriterier

En indvending mod modellen i sin tid var, at der var for langt fra toppen af systemet, som ikke var sagkyndigt på de enkelte fagområder, og ned til den specialiserede forsker. Dog viser besvarelser af spørgeskemaer, at jo tættere forskerne har været rådet med en ansøgning, jo større er tilfredsheden med bedømmelsen af deres ansøgning.

Tværvideenskabelig forskning står også højt på de norske forskeres prioriteringer,

og svarene viser faktisk her, at disse forskere har en relativt høj succesrate på bevillinger og kontakt til rådet.

Men omvendt bekræftes *usaglighed* i rådets ageren delvis ved mange forskeres klager over, at "irrelevante kriterier" indgår ved udvælgelse af projekter og programmer, fx hensyn til geografisk spredning, institutionel "fairness" eller "repræsentativitet". Sikring af bedømmelsessystemets *legitimitet* er således en stor udfordring for systemet, konstaterer evalueringen.

Magtkampe

Under den fælles paraply blev der etableret seks afdelinger: Kultur og samfund, naturvidenskab og teknologi, industri og energi, bioproduktion, miljø og medicin og sundhed.

Især opsplitningen mellem afdelingerne for natur / teknologi og industri / energi - som er de store erhvervsrettede områder - har modvirket fleksibilitet og dynamik, lyder en konklusion i evalueringen, der samtidig forklarer, at opdelingen i seks afdelinger var et kompromis, som i 1993 imødekom såvel de primære sektorministerier som de gamle forskningsråds interesser.

Det fremgår af evalueringen, at der har været magtkampe mellem institutioner. Det fremgår dog ikke, hvordan magtkampe mellem fagområderne har udspillet sig, fx om der er nogle som især har profiteret på et-råds paraplyen. Ved etableringen i 1993 udtrykte kritikerne frygt for at de mest anvendelsesorienterede videnskaber - naturvidenskab eller teknologi - ville blive favoriseret i systemet.

Manglende luft i systemet

Evalueringsgruppen (under ledelse af en englænder fra et konsulentfirma) er i udgangspunktet modernister (selv om de polemiserer mod teorierne om Modus-2 vidensproduktion). Gruppen er positivt indstillet overfor ambitionerne med "det holistiske råd"; mener, at det er en rigtig struktur med eet samlet råd, når man vil leve op til de nye krav om en opblødning mellem faglighederne, mellem basisforskning og anvendt forskning m.m.

Evalueringens hovedkonklusion er, at det norske eksperiment mislykkedes, fordi det ikke fik de rette betingelser. Det var en "mission impossible".

Gruppens første reaktion var skuffelse, da de så hvor lidt integration der var sket på de otte år. Men da de nærmere analy-

serede baggrunden, viste det sig, at især budgetnedskæringerne, den sektorielle opdeling og tradition betyder, at ændringer sker langsomt, hvis der ikke er luft i systemet. Uden en dramatisk øgning af pengene i systemet var det politisk uansvarligt at organisere forskningsfinansieringen i et forskningsråd, lyder den kontante kritik af de norske politikere.

De manglende midler har blandt andet betydet, at det har været så som så med uafhængigheden, idet (sektor-) ministerierne indblanding har været mærkbar. Politikerne har øremærket særprogrammer uden om rådet, og ministerier har fokuseret på deres sektorinteresser og deres korttids rettede krav om anvendelighed.

"Rådet har haft begrænset autoritet til at afprøve et reelt strategisk ansvar". Spillerummet har været begrænset, og rådet har derfor brugt sine kræfter på at afgøre formelle fonds-principper, opstille følsomme indikatorer m.m. lyder den noget sarkastiske dom over rådernes praksis.

Rådets praksis har således heller ikke ført til en fundamental diskussion om balancen mellem strategisk forskning og "fri forskning". Den politiske diskussion har man ikke fået i Norge, hedder det.

Ny model: Temaer på åremål

Der er i de seneste år kommet flere penge i det norske rådssystem efter en kommissionsrapport i 1998, men det er måske for sent til at redde eksperimentet.

Hvis rådet derfor nedlægges, foreslår evalueringsgruppen en svensk model med et paraply-forskningsråd for basisforskning, et innovationskontor samt to eller flere anvendte forskningsråd omkring landbrug, fiskeri og miljø (områder som ikke passer ind i rådet for basisforskning).

Rådet kan også organiseres omkring ti forskellige tematisk opdeltede forskningsområder, fx relateret til aktuelle prioriteringer som fx sundhed og velfærdspolitik. De skal være tidsbegrænsede til 5-10 år. Det vil sikre, at de ikke gror fast og vil garantere opmærksomhed på nødvendige ændringer i de nationale behov og sikre at de vigtigste og mest lovende områder får højeste prioritet, lyder anbefalingen.

jø

(se: www.technopolis-group.com/reports/index.htm)

Århus: 67-års pensionsalder

- fastholdes ved det naturvidenskabelige fakultet, som vil nu bliver et spørgsmål for alle fakulteter ved universitet

Selv om Aarhus Universitet i januar i år tabte en voldgiftssag om afskedigelse af fire ansatte 67-årige på Det Naturvidenskabelige Fakultet, fastholder fakultetets leder, dekan Erik Meineche Schmidt, at pensionsalderen fortsat skal være 67 år på naturvidenskab - og ikke universitetets generelle regel på 70 år.

"Reglen om fratrædelse ved 67 år blev indført af sparehensyn på naturvidenskab, og da økonomien ikke er meget bedre i øjeblikket, må vi fastholde den regel. Min holdning er desuden, at en 67-års regel for hele universitetet er en mulig løsning, som vil fjerne forskelligheden på universitetet. Men det spørgsmål må vi drøfte i universitetets ledelse", siger Erik Meineche Schmidt til *Jyllands-Posten Århus*.

Hermed ser det ud til, at spørgsmålet om pensionsalder lægges op til rektor og de fem dekaner. Rektor Niels Christian Sidenius ønsker ikke at kommentere sagen, før universitetet nærmere har gransket voldgiftsdommens præmisser.

Ifølge AU var der i efteråret 2001 ansat 43 lektorer og professorer, som var 65 år eller derover. Heraf var 11 ansat på naturvidenskab.

Voldgift: Ikke forskel mellem fakulteterne

Det naturvidenskabelige fakultet ved Aarhus Universitet måtte ikke indføre en 67-årig aldersgrænse, når denne grænse ikke gælder for alle universitetets fakulteter, lød voldgiftsdommen, som betød, at Aarhus Universitet måtte betale 600.000 kroner til fire lærere for uretmæssig afskedigelse. Opmanden afgjorde, at Det naturvidenskabelige Fakultet ikke er "en selvstændig styrelse", adskilt fra andre fakulteter, men at universitetet udgør én administrativ enhed, som skal leve med de samme regler.

Med til opmandens konklusion hører, at den indførte 67-års regel (til erstatning af 70-års grænsen) kun tilsyneladende var absolut (objektiv), men beroende på et skøn: Mens de generelle afskedigelsesbestemmelser kræver en konkret individuel vurdering, så var Århus' 67-års regel udformet sådan, at dekanen/rektor vilkårligt kunne undlade at foretage en sådan vurdering (og blot afskedige) eller vælge at beholde enkelte 68-årige (uden nærmere begrundelse). I den konkrete sag havde Aarhus Universitet faktisk forlænget

Overdragelsesforretning pr. 1. februar i Århus: Goddag til den nye dekan Erik Meineche Schmidt og farvel til Karl Pedersen efter 21 år som dekan

ansættelsen for to personer til fortsat ansættelse til de fylder 70 år, men det samme tilbud fik de fire afskedigede senior-medarbejdere altså ikke.

Lehmann professor som 68-årig

Den særlige pensionsordning på naturvidenskab blev godkendt af universitetets daværende rektor, Henning Lehmann.

De afskedigede har med nogen forargelse konstateret, at Lehmann efter sin fratræden 1. februar er blevet udnævnt til professor i kirkehistorie på trods af, at han er fyldt 68 år. Som fhv. rektor havde Lehmann ellers kun formel ret til en tilbagegangsstilling til sit gamle lektorat, men han får nu halvandet år med den mere ærefulde titel som professor.

Ansættelsen, som er sket efter behørig bedømmelse, er led i det teologiske fakultets almindelige udviklingsplan, fortæller fakultetet. Og professoratet i kirkehistorie vil blive slået op, når Lehmann fratræder.

jo

Grundtvig ikke anti-intellektuel

Som Grundtvigforsker kan man i disse år godt blive forstemt over, hvad det er, han skal lægge ryg til. Ikke nok med, at man må høre på Dansk Folkepartis fagligt set besynderlige og samfundsmæssigt set farlige voldtægtsforsøg, Grundtvig skal også - fra andet hold - uvægerligt drages ind, hver gang dansk antiintellektualisme skal kritiseres. Sidst Jens Højgaard Jensens indlæg i FORSKERforum 152. Jens Højgaard Jensen prøver at identificere en særlig dansk modvilje mod universiteterne. Han skriver: "Hverken bønder eller arbejdere elsker uden videre universiteter. Og det er svært at befri sig for den tanke, at de historiske og erhvervs-mæssige forhold i jantelovens og Grundtvigs fædreland giver særlig grobund for antiintellektualisme og universitetsmodvilje."

Det er en forholdsvis urimelig manøvre fra Højgaard Jensens side at knytte Grundtvig sammen med janteloven, og det tyder ikke på noget dybtgående (end-sige noget blot overfladisk) kendskab til Grundtvig, der gennem mere end 20 år stædigt stod hele sin samtid imod og nægtede at bøje sig under dens sociale og holdningsmæssige normer. Først da den lærte at acceptere ham, blev han mildere stemt. Grundtvig selv betonedede ustandselig folks format - også sine modstanderes - som et af de vigtigste elementer i sin bedømmelse af dem. Han er omtrent den mindst oplagte repræsentant for janteloven, vi har. At selve forestillingen om janteloven derudover ofte misbruges som en automatisk parade imod relevant kritik er en helt anden ting.

Men også, hvad Højgaard Jensen i øvrigt siger, er forkert. Grundtvig er ikke antiintellektuel. Han er en af sin samtids betydeligste intellektuelle, hvad hele hans arbejde vidner om. Han har et omfattende filosofisk forfatterskab, der rummer en af de største epistemologiske sammen-

hænge, vi har på dansk (i tidsskriftet Danne-Virke), han lavede grunddigt og originalt filologisk arbejde på en række punkter, han var omfattende orienteret i og deltog livligt i sin samtids filosofiske, historiske, litterære og teologiske debat. Han lærte på egen hånd to oldsprog, oldnordisk og oldengelsk og skrev - for nu bare at nævne noget - fire verdenshistorier, to videnskabelige fremstillinger af den nordiske mytologi og en lang serie betydelige teologiske afhandlinger.

Også med Grundtvigs modvilje mod universitetet ser det anderledes ud, end Højgaard Jensen tilsyneladende forestiller sig. Grundtvig ville i flere omgange gerne have haft historiske professorater, som han - i øvrigt rimeligt nok - ikke fik på grund af sine kontroversielle standpunkter. Han udkastede planerne for et "et stort *Nordisk Universitet*", der i hans forestillingsverden udgør toppen af det system af skoler på forskellige niveauer, han forestillede sig. Det ses - blandt andet - af skriftet "Om Nordens videnskabelige Forening" fra 1839, hvorfra ovenstående citat stammer.

Det betød ikke, at Grundtvig var ukritisk over for universitetet. Han modsatte sig en forestilling om, at det var til nogen gavn for landet, at dets embedsmænd skulle uddanne sig efter et klassisk dannelsesmønster, der sigtede mod en overhistorisk lærd verden i stedet for mod tidens og landets tarv. Han modsatte sig også en universitetsdannelse, der ville lukke sig om sig selv og ikke indgå i en vekselvirkning med det omgivende samfund. De to forholder sig for Grundtvig til hinanden som lys til liv. Et universitet uden relation til det omgivende samfund ophober død viden, et samfund, der ikke aktivt forholder sig til universitetets søgen efter sandhed, er formørket.

Det første af disse kritikpunkter har universitetet i dag taget højde for, uden at

det i øvrigt skyldes indflydelse fra Grundtvig, ved indførelsen af en række samfundsfaglige og juridiske studier, der i høj grad varetager uddannelsen af embedsmænd, ligesom en række andre højere uddannelser uden for universitetets rammer varetager tilsvarende funktioner i forhold til resten af samfundet. Det andet punkt sigter på et centralt problem i samtidens universitetsverden og er vel stadig et relevant kritisk spørgsmål at stille til nutidens universitet. I hvert fald hører man det hele tiden, og universiteterne gør sig stor umage med at svare på det.

Højgaard Jensen er for så vidt undskyldt, som han kun gengiver en udbredt misforståelse, de grundtvigske miljøer ikke er uden skyld i, da de nogle gange, men bestemt ikke altid, har befordret netop en tvivlsom antiintellektualisme. Idet det dog også skal bemærkes, at netop de gennem bl.a. foredragsaktiviteter har gjort og gør et kæmpearbejde for netop at formidle mødet mellem universitet og omverden. Men uanset hvordan det måtte forholde sig med de grundtvigske miljøer: Med antiintellektualismen har Grundtvig ikke noget at skaffe. Når der er grund til at gøre indsigelse mod denne fordom, er det ikke kun, fordi det er synd for Grundtvig, men mest fordi den dels på forkert grundlag forærer ham til antiintellektualismen dels er med til at spærre for den nødvendige samtale mellem universiteterne og deres omverden. Som jeg læser Højgaard Jensens indlæg har han i virkeligheden en ret god allieret i Grundtvig. Det ærgerlige er blot, at han ikke har forstået det. Og med mindre han mener, at man kun kan lide universiteter, hvis man er deres ukritiske rygklapper, er svaret på det spørgsmål, han stiller i sin overskrift, "Kunne Grundtvig lide universiteter?", altså helt enkelt: Ja.

Adjunkt Sune Auken, Københavns Universitet

Elektronisk Bibliotek: Danske forskere udkonkurreres

Svend Larsen fra Statsbiblioteket kan ikke forstå, at Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek (DEF) bliver kritiseret. Han fremhæver i sit læserbrev i ForskerForum nr. 152, at hovedopgaven for DEF er at 'importere forskningsresultater fra udlandet'; dette og meget andet opfylder bibliotekerne til fulde. Jeg kan godt forstå at Larsen er uforstående. Forskningsbibliotekerne har virkelig i de sidste par år gennem et frugtbart samarbejde hævet standarden i biblioteksvæsenet.

Problemet er blot, at bibliotekerne har været for dygtige - for dygtige til at lancere udenlandsk forskning men udygtige til at markedsføre dansk. Denne balance

er helt, helt skæv. Danske forskeres værker kommer meget sent i bibliografiske systemer, hvis de i det hele taget opdages. De er meget dårligt emneindekseret, og der findes dårlige eller ingen søgemuligheder. Især dansksproget forskning i humaniora og samfundsvidenskab er ramt. Derimod kan bibliotekerne købe færdige licenspakker fra Springer, Elsevier osv., hvor udenlandske forskeres værker kommer færdigpakket: registreret, emneindekseret, med alle mulige søgefinesser og ofte med direkte down-load af tidsskriftsartikler. Toptunet lancering af udenlandske forskere.

Resultatet er, at danske forskere kon-

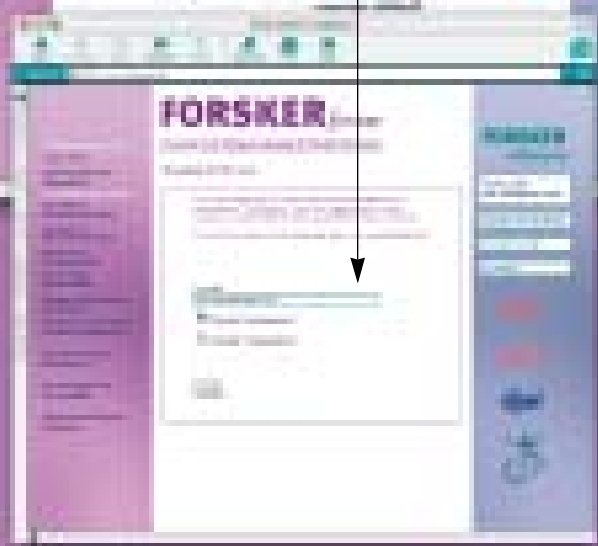
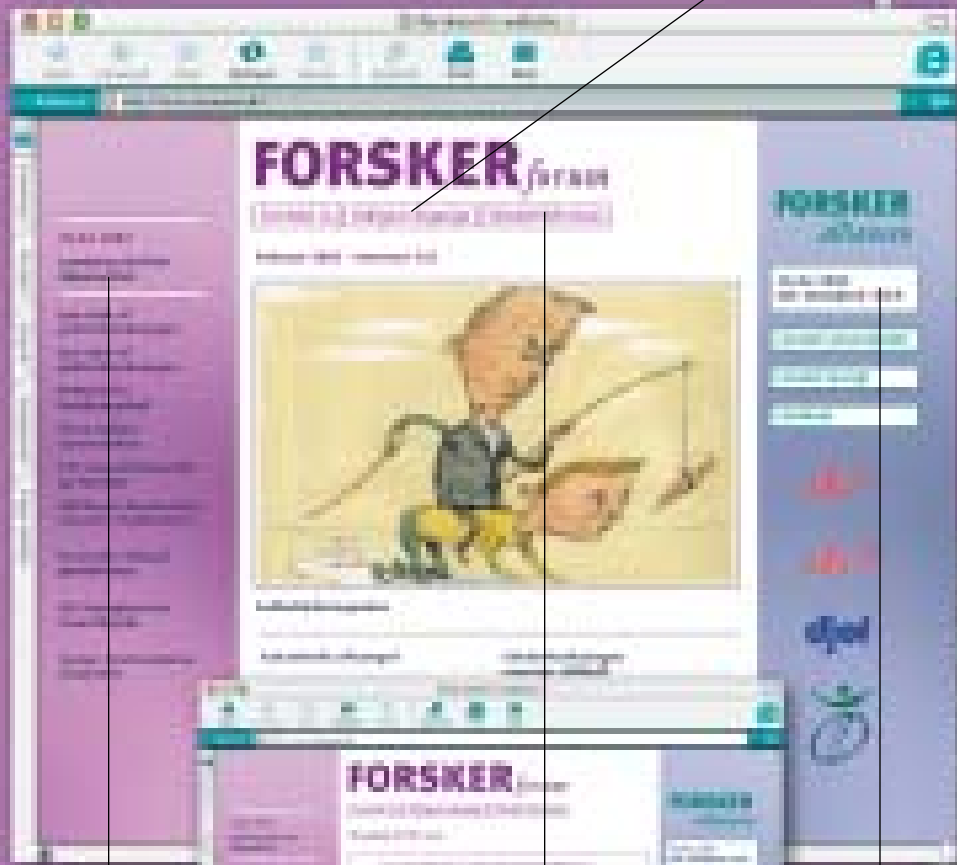
kurreres helt af banen. Ingen - ikke engang danskere - opdager deres forskningsresultater, mens de er nye. Ingen vil invitere dem som 'key note' talere på konferencer. Danske forskere glider i disse år fra Champions League ned i den ubetydelige Danmarksserie.

Men Larsen - min oprindelige kritik i ForskerForum nr. 150 gik ikke så meget på bibliotekerne, men mere på forskningsverdenens manglende indsats. Hvem skal ellers tale danske forskeres sag?

Jørgen Burchardt, redaktør 'Nyt om arbejdsliv'

www.forskeren.dk

ARKIV

TILMELD

NYHEDER

FAGLIGE NYHEDER

Forsvundne danskere

I tre måneder har FORSKERforums redaktion efterlyst ham. Vi ved, han er et eller andet sted. Endda ikke ret langt fra os. Engang imellem dukker han overraskende op i offentligheden, som på det seneste fantomfoto, der såmænd er taget i sidste uge i Folketinget. Men ligesom den opsøgende reporter tror, at nu er han fundet, så diffunderer han på forunderlig vis. Hans evne til at forsvinde og gøre sig usynlig er formidabel.

Opgaven med at finde frem til ham vanskeliggøres yderligere af, at han har en stab af håndgangne bodyguards, der er instrueret i at holde omgivelserne hen med snak samtidig med, at de skaber en forventning om, at han er ganske nær. I virkeligheden en fantastisk effektiv strategi, fordi den trods alt holder modet og håbet oppe hos dem, der eftersøger ham. Det er noget, vi kan tale med om på FORSKERforum. Den opsøgende reporter lever stadig i håbet om, at finde frem til ham.

Opsporingsarbejdet begyndte i starten af december sidste år. På det tidspunkt vidste vi ikke, at han hørte til i kategorien *forsvundne danskere*. Men det skulle hurtigt gå op for os, at sådan var det.

Det begyndte med, at vi ringede og anmodede om et interview. Sådan lidt om hans tanker om fremtiden for forskningen og universiteterne. Det var trods alt det område, han var sat til at forvalte politisk. Well, vi var jo godt klar over, at det ikke var sager, der hidtil havde holdt ham vågen om natten. Han var mest kendt som borgmesterovre på heden - og vældig interesseret i professionel fodbold. Så derfor var vi også helt med på, at han skulle have en fair chance for at sætte sig ind i sagerne. I øvrigt meget sportsligt af os, syntes vi selv. Så vi ventede gerne til efter nytår.

Reporteren henvendte sig igen i begyndelsen af januar.

"Desværre. Det må vente. Der er en lang liste af journalister, der ønsker et interview med ham," lød svaret fra hans mest håndgange mand - informationschefen - i ministeriet. "Hvornår tror du, det så

kan lade sig gøre?" spurgte vi væbneren. "Det er svært at sige, men mon ikke senere på måneden," lød det positivt fra bodyguarden.

Beskedne og ydmyge, som vi gerne vil være, vendte vi tilbage ultimo januar, for nu at udtrykke det lidt officielt. Igen et henholdene svar.

Så var det, FORSKERforum for alvor fik en mistanke. Var ministeren i virkeligheden et postulat? Eksisterer han? Vi havde da bemærket hans fravær under og efter tilblivelsen af Finansministerens fremlæggelse af regeringens brutale finanslovsforslag.

Snedigt - syntes vi selv - ansøgte vi derefter om at få et *afslag* på et interview. Det måtte da ligesom lokke ham ud af busken. Fluks fik vi da også en aftale - ikke om et interview, men om at blive ringet op på ét af to præcist angivne tidspunkter. En fredag aften kl. 18.30 sad den opsøgende reporter så og nedstirrede en tavs telefon. Han ringede ikke! Heller ikke informationschefen lod høre fra sig.

En uge efter forsøgte vi så igen. Svaret lød: "Han skal lige have overstået noget arbejde, så er der en mulighed."

Var det penge, han skyldte os, var han jo røget durk ind i Ribers. På den anden side må vi jo erkende, at der for en minister kan være vigtigere ting end at give et interview til baggårdspressen FORSKERforum - selv om hans forgængere i embedet havde bekræftet det modsatte. Men tiderne og sædvanerne skifter selvfølgelig. Hvorfor skulle man dog forvente at forskningens minister ville lade sløret om sine tanker om universiteter og forskning falde i et interview til forskerne?

Ikke desto mindre vil vi forblive naive og tossegode og tro på, at han en dag vil tage hånden fra ansigtet og afsløre sin sande identitet.

Hvor er han? Vi ved det ikke. Kun fremtiden vil vise, om eftersøgningen gælder en fiktion, et spørgsmål eller om han en dag vil materialisere sig.